

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 13574

SHIR, BALADAH, SIPUR = LID,
BALADE, DERTSEYLUNG

Itzik Manger

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאַנגֶר
שיר - בַּלְדָה - סיפור
ליד - באַלאַדע - דערציילונג

מיידיש: שמשון מַלְצֶר

דער אויסלייג אין יידיש, לויט די ביכער: ליד און באַלאַדע
נאַענטע געשטאַלטן

איציק מאַנַּגֶּר

שיר
בלדה
ספור

ליד
באלאדע-דערציילונג

הופיע :
דערשינען :
בראשית 1962

הוצאת
י.ל. פרץ
ישראל

מודפס :
גערדוקט :
סוף 1961

לכבוד דעם 60-טן יובילעום פון מחבר

ITZIK MANGER
LID – BALADE – DERCEILUNG

Publishing House I. L. Peretz
31, Allenby str., Tel-Aviv

איציק מאנגער
שיר – בלדה – סיפור
ליד – באַלאַדע – דערציילונג

פאַרלאַג י. ל. פרץ
תל-אביב, רחוב אלנבי 31

נדפס בישראל, 1962
Printed in Israel

א י צ י ק מ א נ ג ע ר

שיר — בַּלְדָה — סיפור

ליד — באַלאַדע — דערציילונג

די מעשיות פון הערשל זומעררוינגט
א מתנה פאר ציפעלע שרף

הִבֵּה נְשִׁירָה

הִבֵּה נְשִׁירָה פְּשוט וּבְרוּר
עַל כָּל שִׁיקָר וְאֶהוּב וְקָרוֹב הוּא:
עַל אֲמוֹת זְקֵנוֹת, הַמְּבַרְכוֹת אֶת הָאֵשׁ,
קִבְּצָנִים זְקֵנִים, שֶׁהִקְוֶה הֵם יִקְוּבוּ.

עַל כְּלוֹת עֲזוּבוֹת, הַעוֹמְדוֹת עִם הַנֵּר
מוֹל מְרֵאוֹת הַסּוֹמְאוֹת בְּשַׁעַת־לַיִל מְאַחֶרֶת,
כָּל אֶחָת מִחֲפָשֶׁת פְּרִצוֹף הָאֶהוּב
שֶׁהֲלָעִיג אֶהֱבָתָה וּפְנָה לְאַחֶרֶת.

עַל חוֹזֵי־עֲתִידוֹת הַמְּדַבְּרִים בְּרִמְזוֹת
וּמוֹשְׁכֵים הַפְּרוּטָה, אַחֲרוּנָה וּמְקַלְלֵת,
מְכִיִּסֵי עֲגוּנוֹת הַמְּקַלְלוֹת הָעוֹלָם
וְיוֹצְאוֹת בְּחֲשָׁאֵי וְסוֹגְרוֹת אֶת הַדָּלֵת.

עַל רִיבוֹת־מְשָׁרְתוֹת הָעוֹבְדוֹת יוֹם קִשָּׁה
וְשׁוֹמְרוֹת עַל מֵיטֵב מְטַעֲמִים שֶׁהֲצַפִּינוּ
בְּשִׁבִיל חִילִים, הַבָּאִים בְּלִילוֹת
בְּהֶסְתֵּר, שֶׁבַע־הַבְּתָיִם לֹא יִבְחִינוּ.

הִבֵּה נְשִׁירָה פְּשוט וּבְרוּר
עַל כָּל שִׁיקָר וְאֶהוּב וְקָרוֹב הוּא:
עַל אֲמוֹת עֲנִיּוֹת, הַמְּבַרְכוֹת אֶת הָאֵשׁ,
קִבְּצָנִים פּוֹשְׁטֵי־יָד, שֶׁהִקְוֶה הֵם יִקְוּבוּ.

לאַמיר-זשע זינגען

לאַמיר-זשע זינגען פשוט און פראַסט
פון אַלין, וואָס איז היימיש, ליב און טייער :
פון אַלמע בעמלער, וואָס שעלטן דעם פראַסט
און פון מאַמעס, וואָס בענטשן דאָס פייער.

פון אַרעמע כלות, וואָס שטייען מיט ליכט
פאַר בלינדע שפּיגלען שפּעט ביינאַכט,
און יעדע זוכט דאָס נאַענטע געזיכט,
וואָס האָט איר ליבע אויסגעלאַכט.

פון גורל-וואַרפּער, וואָס רעדן פאַרשטעלט
און נאַרן די לעצטע גראַשן אויס
ביי עגונות, וואָס שעלטן די וועלט,
און גייען דורך הינטער-טירן אַרויס.

פון דינסטן, וואָס האַרעווען ביטער-שווער
און באַהאַלטן דעם בעסטן ביסן
פאַר די זעלנער, וואָס קומען ביינאַכט,
די באַלעכבאַטים זאַלן נישט וויסן.

לאַמיר-זשע זינגען פשוט און פראַסט
פאַר אַלין, וואָס איז היימיש, ליב און טייער :
פון אַרעמע מאַמעס, וואָס שעלטן דעם פראַסט
און פון בעמלערס, וואָס בענטשן דאָס פייער.

עַל נְעוּת־בְּתוּלוֹת שְׁלֵעַת־קַיֵץ יוֹלְדוֹת
וְלַפְּנֵי פְתִיחַ־זֶרֶם מְזוּרֵן יִשְׁלִיכוּ,
וְהֵן מְרַעֲדוֹת מְאֻנְשֵׁי הַמַּדִּים
שְׁעַל־כָּף לְבֵית־סֶהַר אוֹתָן הֵם יוֹלִיכוּ.

עַל תְּבוֹת־הַזְמָרָה הַצּוֹרְמוֹת בְּכַבְדוֹת
בְּחֻצְרוֹת עֲנִיִּים בְּיוֹם וְאִי בְּצַהֲרִים,
עַל גְּנָבִים שֶׁחֲטִיאוּ וְהֵם אֲנוּסִים
לְהָרִים עַל־גְּבֵי הַגְּגוֹת הַרְגְּלִים.

עַל לֹקְטִי־סְמֶרְטוּטִים, הַנּוֹבְרִים בְּאַשְׁפָּה
וּמְקוּיִם: יוֹם אֶחָד הָאוֹצֵר הֵם יִמְצְאוּ,
וְעַל מְשׁוֹרְרִים שֶׁהֵם לְכּוֹכְבִּים
הַאֲמִינוּ— וְסוֹפֵם מְדַעְתֵּם הֵם יִצְאוּ.

הִבֵּה נְשִׁירָה פְּשוּט וּבְרוּר
עַל כָּל שִׁיקָר וְאֶהוֹב וְקָרוֹב הוּא:
עַל הַטֶּף הַרוֹקְדִים וּמְבַרְכִים אֶת הָאֵשׁ,
וּזְקֵנִים מְרַעֲדִים, שֶׁחֲקוֹר הֵם יְקוּבוּ.

פון מיידלעך, וואָס וואַרפֿן זומער-צייט
ממזרים הינטער פרעמדע טירן
און ציטערן פֿאַר מונדירטע לייט,
וואָס קענען דערפֿאַר אין תּפֿיסה פֿירן.

פון קאַטאַרינקעס וואָס מקריפען שווער
פרייטיק בייטאַג, אין אַרעמע הויפֿן ;
פון גנבים, וואָס האַבן פֿאַרפֿאַסט,
און מוזן איבער די דעכער אַנטלויפֿן.

פון שמאַמע-קלויבער, וואָס גראַבלען אין מיסט,
און מיינען: זיי וועלן אַן אוצר געפינען ;
פון דיכטער וואָס האַבן געגלויבט אומזיסט
די שטערן — און זענען אַראָפּ פֿון זינען.

לאַמיר-זשע זינגען פֿשוט און פֿראַסט
פֿון אַלין, וואָס איז היימיש, ליב און טייער ;
פֿון אַלמע לייט, וואָס שעלמן דעם פֿראַסט,
און פֿון קינדער, וואָס בענטשן דאָס פייער.

הַבִּלְדָּה שֶׁל גֵּרוֹת הַשֵּׁבֶת

עוֹמֵד הַנְּזִיר תוֹךְ הַתָּא הָאֵפֶל
וְעֵינָיו אֶת הָאֵפֶל יִכְעִירוּ –
“מְכַשְׁפָּה צְעִירָה, אֵימְתִי אִמְרֵי-פִיךָ
כָּבֵד בְּצֶלֶם הַכֶּסֶף יִכִּירוּ
וּבְיֵשׁוּ שְׁלָנוּ – אֲדוֹן?”

אוֹמְרָה הַנְּעֵרָה: “אֵיךְ אוֹכֵל וְאֹקֵחַ
אֶת הַצֶּלֶם אֶל תוֹךְ הַיָּדַיִם,
לְבִישׁ אֶת גֵּרוֹת-הַשֵּׁבֶת שֶׁל אִמִּי,
אֵיךְ אֵשָׂא לְאוֹרֵם הָעֵינַיִם, –
אֵיךְ אוֹכֵל, הַנְּזִיר הַשְּׁחוּר?”

“מְכַשְׁפָּה צְעִירָה, תְּנִי לְצֹלֵב נְשִׁיקָה,
מִיָּד יֵשׁוּ אוֹתָךְ הוּא יוֹשִׁיעַ
מִיָּדִי הַקְּלָפָה הָאוֹרְבָה בְּתוֹכְךָ,
מִן הַרוּחַ הָרָע, הַמְרַשִּׁיעַ,
שֶׁמַּעַל שְׁפָתַי-פִּיךָ יִשׁוּרר!”

אוֹמְרָה הַנְּעֵרָה: “אֵיךְ אוֹכֵל וְאֹגֵעַ
וּשְׁפָתַי אֶל הַצֶּלֶם אֲצַמִּידָה,
וְגֵרוֹת-הַשֵּׁבֶת הַמְּאִירִים שֶׁל אִמִּי
לְעוֹלָם וְלָנֶצַח אֶפְסִידָה, –
אֵיךְ אוֹכֵל, הַנְּזִיר הַשְּׁחוּר?”

די באַלאַדע פון די שבת-ליכט

שטייט דער מאַנאָך אין פינצמערן צעל
און זיינע אויגן ברענען —
„יונגע מכשפה, ווען וועסטו אַמאַל
דעם זילבערנעם צלם דערקענען,
און יעזוסן אונדזער האַר?“

זאָגט דאָס מיידל: „ווי קען איך דען
אין האַנט דעם צלם נעמען,
אַז איך זאָל מיין מאַמעס שבת-ליכט
די גאַלדענע פאַרשעמען, —
ווי קען איך עס, שוואַרצער מאַנאָך?“

„יונגע מכשפה, דעם צלם אַ קוש,
און יעזוס וועט דיך דערלייזן
פון דער קליפת, וואָס לויערט אין דיר
און פון דעם גייסט דעם בייזן,
וואָס זינגט פון דיינע ליפן אַראָפּ!“

זאָגט דאָס מיידל: „ווי קען איך דען
מיט די ליפן דעם צלם באַרירן,
אַז איך זאָל די גאַלדענע שבת-ליכט
אויף אייביק שוין פאַרלירן, —
ווי קען איך עס שוואַרצער מאַנאָך?“

הַכִּירִי חַיִּיךָ, הַכִּירִי מוֹתְךָ,
כָּל רִגַע מִפּוֹ הֵן יָקָר הוּא.
מֵה תִרְאִי, נִעְרָה, מִבְּעַד לְשִׁמְשֶׁה?
אֶרְאֶה לְהַבֹּת־דָּם שֶׁיִּבְעָרוּ
וְצִלְלֵי־דָם עַל־גְּבִי גְלִימְתְּךָ!

הוֹלֵךְ הַנְּזִיר וְהוֹלֵכָה הַנְּעִרָה,
וַיִּדְיָה בְּחֶבֶל הַכְּבִילוּ.
וּמָאָה אֶצְבָּעוֹת בֵּת־אֶחָת בְּזִרְיוֹת
אֵת הָאֵשׁ בַּמְדוּרָה עוֹד הַגְּדִילוּ –
אֲדָם־אֵשׁ בַּכֶּפֶר הַשְּׁחוּרָה.

וּלְאַחַר שְׁכַלְתָּה כָּל הָאֵשׁ וְנִשְׂאָר
רַק הָאֶפֶר אָפֶר בְּגִבְעָה,
נִדְלְקוּ עַל הָאֶפֶר בְּאוֹר יְקָרוֹת
נִרוֹת־פֶּז שְׁבַת־קֹדֶשׁ שְׁבָעָה,
נִרוֹת־פֶּז שְׁבַת־קֹדֶשׁ שְׁבָעָה...

„דערקען דיין לעבן, דערקען דיין טויט,
ס'איז יעדע רגע טייער.
וואָס זעסטו, מיידל, דורך דער שויב?״
„איך זע אַ בלוטיק פייער
און בלוטיקע שאַמנס אויף דיין געוואָנט!״

גייט דער מאַנאָך און דאָס מיידל גייט,
די הענט מיט שמריק געבינדן.
און הונדערט פינגער האָבן מיט אַמאָל
שארפער דאָס פייער געצינדן —
דאָס רוימע פייער אויפן שוואַרצן סמעפּ.

און אז דאָס פייער האָט אויסגעברענט
און דאָס גראַע אַש איז געבליבן,
האָבן זיך אויפן אַש צעברענט
גאַלדענע שבת-ליכט זיבן,
גאַלדענע שבת-ליכט זיבן...

הַבְּלָדָה שֶׁל צְעִיף-הַכֶּלֶה

בַּחצוֹת הַלַּיִל צִלְצְלוּ
שָׁנִים-עָשָׂר צִלְצוּל בְּאֶפֶל,
צִלְצוּלִים חֲדָיִם כְּחֶרֶב.
וּבֹכָה כֶּלֶה חוֹרֶת –
מִי אֵת הַצְּעִיף יֵאָרֵג לִי?
וְלִחוּט הַגֵּד לִי הֶרֶף!

אִז נִפְתַּחַת אֵת הַדֶּלֶת.
שָׁבַע יְשִׁישוֹת בְּשֶׁקֶט,
כָּל אַחַת חוֹרָה, צוֹלְעַת,
אֶל הַבַּיִת דָּם נְכֻסֶּת,
הַעֵינַיִם – צִלְלֵי עָרֵב:
אֶל תּוֹזִילֵי דַמְעוֹתֶיךָ
וְצַעֲפֹף לָךְ נֵאֲרָגָה
בְּשַׁעֲרֵנוּ לְבֵן-כֶּסֶף.

וְטוֹוֹת הָאֲצָבָעוֹת לָהּ,
הַמְעַקְמוֹת מְזֻקָּן,
שַׁעֲרוֹת הַצָּחוּר בְּאָרֶג,
בְּצַעֲפֹפָה הַצַּח כְּשֶׁחָק.
מִנְצִיצוֹת עֵינֵי הָאֶפֶק
אֵשׁ קָרָה וְאֵשׁ מוֹזֶרֶת.
צַל עַל הַשְּׁמֶשֶׁה נוֹפֵל לוֹ,
צַל שֶׁל הַלֶּף בָּא מֵרַחֵק.

די באלאדע פון דעם כלה-שלייער

מיטן-נאכט האט אויסגעקלונגען
צוועלף שארפע, שווארצע קלאנגען.
ווינט דאס בלייכע כלה-מידל —
„ווער וועט מיר דעם שלייער שפינען?
ס'איז מיין פאָדיום אויסגעגאנגען!“

עפנט זיך די טיר פאמעלעך.
זיבן זקנות, שמילע בלייכע
הינקען טיף אין שטוב אריין,
אויגן — אַוונט שאַטנעס ווייכע:
„לאָז ניט דייע טרערן רינען,
וועלן מיר דיין שלייער שפינען
מיט די האָר די זילבער-ווייסע.“

וועבן קרומע באַכע-פינגער
ווייסע האָר אַריין אין שלייער.
פינקלען זייערע טונקלע אויגן
מיט אַ מאַדנעם קילן פייער.
פאלט אַ שאַטן אויף דער שויב
פון אַ פרעמדן ווייטן גייער.

וְגוֹזַע אֹר הַצֶּהֱב
וְהַעֲשִׂית דּוֹעֶכֶת,
שֶׁבַע יְשִׁישׁוֹת יוֹשְׁבוֹת עוֹד
וְטוֹוֹת, אֹרְגוֹת בְּיַחַד:
אִי-שֵׁם בְּמַרְחֵק טוֹפַחַת
כֶּנֶף עוֹף אֶל-מוֹל הַכֶּנֶף,
מִתְנַשֵּׁם עוֹלָם מוֹל שֶׁחַר.
"נִעְרָה-כֶּלֶה, שְׁלוֹם לָךְ,
אָנוּ אֲנוֹסוֹת לְלִכְתּוֹ."
וּמִטָּל עַל הַשֶּׁלֶחַן לוֹ
הַצְעִיף צָחוֹר כְּשֶׁלֶג
וְכָלוּ הוּא רֵעַד, רֵעַד.

וּלְאוֹר כּוֹכַב-הַשַּׁחַר
הַנִּעְרָה בְּדָד נִצְבָת,
בְּמַרְאֵה הִיא מְסַתְּכֶלֶת
וּבִצְנֵן לָהּ טוֹפַח
הַצְעִיף בְּשִׁמֵי כְּנָפִים -
כְּנָפֵי לֶבֶן, כְּנָפֵי מָוֶת.
הַשְׁמֵשָׁה נִצְבַּעַת תְּכֵלֶת,

מִן הַתְּכֵלֶת אֵשׁ נוֹשָׁבַת.
וְהַנִּעְרָה מְחֹנְרֶת
וּמְחֹנְרֶת וְהוֹלֶכֶת,
וּמְלַבֵּנַת כְּצַעֲיפָה זֶה,
כְּמִנְרָה כֵּן הִיא דּוֹעֶכֶת.

צאנקט דער געלער שיין פון לעמפל,
זיבן זקנות זיצן, שפינען:
ערגעץ פאכעט שוין א פליגל
און ס'אמעמט מיט באגינען.
„זיי געזונט, מיר מוזן גייען“.
ס'ליגט דער שלייער ווייס, ווי שנייען
אויפן טיש און ציטערט, ציטערט.

און ביים שיין פון מאַרגנשמערן
שטייט דאָס מיידל פאַרן שפיגל
און ס'פאכעט קיל דער שלייער
מיט צוויי ווייסע טוימע פליגל.
בלאָער פלעקן זיך די שויבן.
און די פלעקן שפריצן פייער.
און דאָס מיידל ווערט אַלין בלייכער
ווייס און ווייסער ווי דער שלייער.

הַבְּלָדָה שֶׁל טַבַּעַת הָאָדָם

יִוֹשְׁבֵה הַנְּעִרָה בְּגִזְזוֹתָהּ,
לְחִיָּה הָאֲחַת מֵאֲדָמָת.
בְּחוּט שֶׁל זָהָב וּבְחוּט כֶּסֶף
שֶׁקִּיק שֶׁל תְּפִלִּין הִיא רוֹקֶמֶת.
בְּשִׁבִיל הַחֶתֶן שִׁיָּיֵעַ
מִפּוֹלִי־גִדוֹל, מְגֻבּוּהָ...
כְּמוֹ שְׂרוּצִים אֲבֵא-אָמָא
וּכְמוֹ שֶׁצִּוְנוּ אֱלֹהִים.

וְתֵךְ וְעוֹד תֵּךְ וְתֵךְ-תֵּךְ עוֹד
וְהִיא מְהַרְהֶרֶת בְּלִי הֶרֶף.
עָף יוֹם וְחֹלֶף, עָף שְׁבוּעַ,
אוֹלָם בְּכָל יוֹם לְפָנוֹת עָרֵב
נוֹפֶלֶת יָדָהּ מִיָּנֵעַת,
מִחֻטָּה בְּשִׁקִּיק הִיא נוֹעֶצֶת,
וּכְמוֹ מְנַיֶּנָה שֶׁל שִׁיר-זֶמֶר
נִעוֹר בְּלִבָּהּ בְּהָעֶצֶב.

בְּאֵה סְנוּגִית הַפּוֹרְחָה,
מֵעֵמֶק שָׂדֵה הִיא הִגִּיעָה.
כְּנֵף יְמִינָהּ מֵאֲדָמָת,
שֶׁקוֹץ דּוֹקְרָנִי לָהּ הַפְּצִיעַ.
עַל אֶצְבַּע הַנְּעִרָה מִתִּיצֶבֶת
הַסְּנוּגִית וּמוֹסְרֵת הַשִּׁי לָהּ:
טַבַּעַת שֶׁל דָּם מֵאֲדָמָת,
וְנַעֲלָמָת לְאֶפֶל הַלִּילָה.

די באלאַדע פונעם רויטן פינגערל

זיצט דאָס מיידל אויפן גאַניק,
און ס'פלאַמט איר בעקל.
העפט פון גאַלד און זילבער-פעדים
אויס אַ תפילין-זעקל.
פאַרן חתן, וואָס דאַרף קומען
פון גרויס-מדינה פּוילן,
ווי ס'ווילן טאַטע-מאַמע,
און ווי גאַט באַפוילן.

שטאַך און שטאַך און שטאַך און שטאַך
און זי טוט אַליץ טראַכטן.
פליט אַ טאַג און פליט אַ וואַך,
נאַר אין די פאַרנאַכטן
פאַלט איר האַנט אַנידער מיד,
און ס'דעמערט ווי אַ ליד
אויף אין איר דער טרויער.

קומט אַמאַל אַ שוואַלב צופלין
מיף פון פעלד און קאַרן.
זי האַט אַ פליגל זיך צעבלוטיקט
אַן אַ שאַרפן דאַרן.
שטעלט די שוואַלב זיך אויף איר פינגער.
ס'האַט די שוואַלב פאַר איר געבראַכט
אַ פינגערל אַ רויטס פון בלוט,
און דאַן אוועק אַקעגן נאַכט.

קוראת לה אמה: "לישון בואי!",
והאב לו נזחר בנינה.
אך עוד הנצרה בנזורת
יושבה, ממתינה, ממתינה.
עד בא מלבו של הלילה
איש זר ושחור עד מורא,
נושא בידו המשחרת
מזודה כבדה ושחורה.

— כלה, נצרה, בואי רדי! —
לוחש לה בחשאי השחור.
על-גב אצבעך טבעתי היא,
כי בך רק הואלתי לבחור.
משיש שחור לך בנית
בית קט בשדה, בערבה.
הנצרה מחוירה ומלבנת,
הטבעת כלה להבה.

— חתן שחרחר, חתן זר לי,
אתה לא אוכלה ללכת!
אמי הישישה, חס חלילה,
תטבע בדמעתה הנושפכת.
צוחק בחשאי האורח:
— השיבי לי את הטבעת!
אך היא מתנוצצת באדם,
כזאת אין ליפי נודעת!

רופט די מאמע: „קום שוין שלאָפן!“
און דער טאטע כראַפעט האַרט.
נאַר דאָס מיידל אויפן גאַניק
זיצט און וואַרט און וואַרט, און וואַרט.
ביז פון מיטן-נאַכט צופאָרן
קומט אַ פּרעמדער, שוואַרצער מאַן.
און ער טראַגט אין האַנט דער טונקלער
שווער אַ שוואַרצן טשעמאַדאַן.

— מיידל, כּלה, קום אַרונטער!
מורמלט שטיל דער שוואַרצער גאַסט.
טראַגסט מיין פינגערל אויפן פינגער,
און דו ביסט צו מיר פאַרקנסט.
כ'האַב פאַר דיר פון שוואַרצן מאַרמער
אין פעלד אַ שטיבל אויסגעכויט.
ווערט דאָס מיידל בלייך און בלייכער,
און דאָס רינגל פיבערט רויט.

— ניין, דו פּרעמדער, שוואַרצער חתן!
ניין, איך וועל מיט דיר ניט גיין.
ס'וועט מיין מאַמעשי די אַלטע
הענגען זיך אויף איר געוויין.
שמיכלט שטיל דער גאַסט דער פּרעמדער:
— גיב דאָס פינגערל צוריק!
בלישטשעט רויטער אויף דאָס רינגל —
אַט אַ רינגל אָן אַנטיק!

הָיוּ לִי שְׁלוֹם, אָבָא אִמָּא,	צוֹחֵק בְּחֵשָׁי הָאוֹרֵחַ,
הַבַּיִת, הַגֵּן, הַפְּרוּסָה.	לוֹחֵשׁ לָהּ הַזֶּר וּמְחַדָּךְ:
הַבִּיָּאָה סְנוּנִיּוֹת לִי טַבְעֵת,	– וּבִכֵּן, הַטַּבְעֵת הַשִּׁיבִי,
הַרְיִנִי נַעֲרָה אַרוּסָה.	הוֹרִידִי מֵעַל אֶצְבְּעֶךָ!
עֲתָה הִנֵּה בָּא חֲתָנִי זֶה,	בוֹכָה הַנַּעֲרָה, מְתִיפַחֶת,
הַזֶּר, הַשְּׁחוֹר עַד מוֹרָא,	בוֹכָה בְּחֵשָׁי וּמְרַעֶדֶת:
נוֹשֵׂא בְּיָדוֹ הַמְּשַׁחֲרֵת	– אֵינְנָה רוֹצָה, הַטַּבְעֵת,
מְזוֹרָה כְּבִדָּה וּשְׁחוֹרָה...	מֵעַל אֶצְבְּעֵי עוֹד לְרַדֵּת!

שְׁקִית הַתְּפִלִּין הִיא נוֹתְנָה לּוֹ,
 וּכְבָר בְּמִזְוָדָה הַכְּנִיָּסָה.
 וּכְבָר כְּרַפְרָה מוֹכֵנָה שָׁם,
 וְהִיא כְּבָר לְרַכְבֵּת תְּסַע.
 מְחַר בּוֹדָאֵי תְּבַכֶּה אִמָּא –
 וּבִכֵּן, וְאִם אִמָּא תְּבַכֶּה לָהּ?
 הַזֶּר, הַשְּׁחוֹר, הָאוֹרֵחַ,
 בּוֹדָאֵי לֹא רָעָה הוּא עוֹשֶׂה לָהּ!

שמיכלט שמיל דער גאסט דער פרעמדער :
— גיב דאס רינגל, גיב עס אפ!
כליפעט שמיל דאס בלייכע מיידל :
— ס'וויל פון פינגער ניט אראפ.
זייט געזונט מיר, מאמע, מאמע,
ס'האט א שוואלב מיך היינט פארקנסט.
און מיין חתן איז געקומען —
יענער פרעמדער, שווארצער גאסט.

גיט זי אים דאס תפילין-זעקל,
ליגט עס שוין אין משעמאדאן.
שטייט א וואגן שוין א גרייטער,
און מען פארט אוועק צום באן.
מארגן וועט די מאמע וויינען —
מאלע, וואס א מאמע וויינט.
ס'האט דער פרעמדער גאסט דער שווארצער
אסור ניט קיין שלעכטס געמיינט.

הַבְּלָדָה שֶׁל הַשָּׁבִים

צפּוֹר שֶׁל זָהָב מְצִיָּצָה
עַל-גַּב הַגּוֹן הַשְּׁחוּר,
הָאֵם הַזְקֵנָה עַל הַדָּשָׂא
יּוֹשֶׁבֶת לְבָד וְתַעוֹר –
וְנוֹצֵץ עַל מְצַחָה הַשָּׁבִים.

חִיוֵף מְעִיף עַל שְׁפָתֶיהָ
לְאֵט מִתְפַּשֵּׁט וְדוֹעָף,
זָקֵן בְּסוֹלִים שֶׁל לְבָד
סְמוּךְ לְבֵיתָה מְשֻׁרָף –
אֵף נוֹצֵץ עַל מְצַחָה הַשָּׁבִים.

זְקֵנָה, יַת לִישׁוֹן כְּבָר הַגִּיעָה!
הַצְפּוֹר גַּם הִיא כְּבָר יִשְׁנָה.
וּמְמַקְטְרֶתוֹ מִתְמַשְׁכֶּת
תְּקֵנֶת-חוּט-הַשְּׁנִי עֲשָׂנָה –
אֵף נוֹצֵץ עַל מְצַחָה הַשָּׁבִים.

וּמָה אִם צְפוֹר הַזָּהָב גַּם
כְּבָר הִיא יִשְׁנָה עַל הַגּוֹן?
וְשִׁמְתָהּ הַכְּחָלָה הַמִּיָּצֵעַת
לְעוֹר עוֹד עֶכְשָׁו תַּחֲשֵׁק –
כֹּל זָמַן שֶׁנוֹצֵץ הַשָּׁבִים...

די באַלאַדע פון דעם שטערנטיכל

א גאַלדענער פויגל טרילערט
אויפן שוואַרצן דאָך,
אויף דער גראַז-באַנק זיצט די אַלמע
מאַמע און איז וואָך —
און ס'פינקלט איר שטערנטיכל.

א מידער שמייכל לעשט זיך
אויף אירע ליפן אויס,
א זקן אין ברוינע פאַנטאַפּל
שאַרט נעבן איר הויז —
נאָר ס'פינקלט איר שטערנטיכל.

„אַלמע, שוין צייט צו שלאָפן!
דער פויגל שלאַפט שוין אויך“.
און פון זיין ליולקע ציט זיך
א דינער זיידענער רויך —
נאָר ס'פינקלט איר שטערנטיכל.

איז וואָס, אז דער גאַלדענער פויגל
שלאַפט שוין אויפן דאָך?
איר מידע בלאַע נשמה
וויל נאָך איצט זיין וואָך —
כל זמן דאָס שטערנטיכל...

בְּכִיָּה מְקַשְׁרָה עִם בְּנֵיהָ
אֲשֶׁר לְעוֹלָם נִדְדוּ.
רוֹצָה הִיא עַל כֵּן עִם הַבְּכִי
הַלֵּילָה לְשֹׁבֵת טַנְדוּ –
שִׂיאִיר לָהֶם זֶה הַשָּׁבִיס.

מְבַרֵּיק הַזְּמַן בְּעֵינַיִם,
כְּסִיד כֵּן מִלְּבִין זְקַנּוּ,
מִבְּהַקֵּת לוֹ חֶרֶב שֶׁל כֶּסֶף
מִתַּחַת לְכַנֶּף כְּפִתְנוּ –
אֶף נוֹצֵץ עַל מִצְחָהּ הַשָּׁבִיס.

הַבְּהוּב – וְהַחֶרֶב שֶׁל כֶּסֶף
מִפְּסֻקֹת בְּכִי הַיְשִׁישָׁה,
תְּקִנֹת חוּט־שְׁנֵי שְׁבִלְךָ שׁ.
בָּא רוּחַ שְׁחֹר בְּרַעֲיִשָׁה –
וּמְכַבֶּה עַל מִצְחָהּ הַשָּׁבִיס.

זֶה שִׁיר הָעֶצוּב מִכָּל עֶצֶב
וּמְכַאֵיב מִמְּכֹאֹב וּמִחֲרִיד:
הַשָּׁבִיס שֶׁכִּבָּה עַל הַמִּצָּח,
וְהָאֵם שֶׁהִלְבִּינָה כְּסִיד –
וְעַנְדָּה לְפָנַיִם הַשָּׁבִיס.

מיט אירע קינדער, וואָס וואָגלען,
פאַרבינדט זי נאָך איר געוויין.
וויל זי די נאַכט די גאַנצע
זיצן און וואַכן אַליין —
זאָל זיי לייכטן איר שטערנטיכל.

בליצט דער זקן מיט די אויגן
און זיין באַרד איז ווייס ווי שניי,
הינטער זיין מאַנטל פיכערט
אַ זילבערנער חלף, וויי! —
נאָר ס'פינקלט איר שטערנטיכל.

אַ בליץ — און דער זילבערנער חלף
שניידט איבער דאָס געוויין,
דעם הייליק-גאַלדענעם פּאַדעם.
קומט אַ שוואַרצער ווינט צו גיין —
און פאַרלעשט דאָס שטערנטיכל.

ס'איז דאָס טרויעריקסטע ליד אין לעבן,
וואָס טוט צום מיינסטן וויי:
דאָס פאַרלאַשענע שטערנטיכל
און די ווייסע מאַמע ווי שניי,
וואָס האָט עס אַמאָל געטראָגן.

הַבְּלָדָה שֶׁל שְׁלֹשׁ הַיּוֹנִים הַלְּבֹנֹת

לִוְחֶשֶׁת הַנְּעִרָה לְמִרְאָה לְחִישָׁה:
"אַחַת וְאַחַת הֵן שְׁתֵּי־
בָּאוֹת בְּטִיסָה מִהִירָה מִמְּרַחֵק
יוֹנִים גִּימָ"ל צְחָרוֹת כְּנַפִּים.

עֲצָמָה הַנְּעִרָה אֶת עֵינֶיהָ מְעַט
וְחִזְרָה וְאוֹתָן הִיא פּוֹקֶחֶת –
"יוֹנִים צְחָרוֹת, לִי הֵבִיאוּ מִהָרַ
אֶת טַבַּעַת־הַפֶּזוּ הַמְּצַלְחֹת!"

פְּנֵתָה הַיּוֹנָה הָאֶחָת לְמַעְרָב
וְלִלְיָל בְּאֶפְלוֹ הִיא נִשְׁבָּתָה.
וְעַל טִירָתוֹ מִשָּׁל שֵׁשׁ שָׁחַר
כְּמוֹ צָלֵב עַל הַשַּׁעַר נִתְלָתָה.

פְּנֵתָה הַיּוֹנָה הַשְּׁנֵיָה לְמִזְרָח
וְלִשְׁחַר לְטוֹס הִיא הִרְחִיקָה.
פְּנֵעָה קֶרֶן־אוֹר אֲדָמָה בִּיּוֹנָה
וּמִיַּד צִוְּאָרָה הִיא הִחְנִיקָה.

הַיּוֹנָה הַשְּׁלִישִׁית – עֲצִי־יַעַר טוֹו
רְשָׁתוֹת אוֹר־מִתְעָה מִסְבִּיבֵיהָ.
תַּעֲתָה הַיּוֹנָה מִדְּרָכָה וְלַעֲוֹלָם
לֹא תוֹכַל לְחֹזֵר עוֹד אֵלֶיהָ.

די באַלאַדע פון די דריי ווייסע טויבן

זאָגט דאָס מיידל צום שפּיגל אַ שפּרוך:
„איינס און איינס איז צוויי“,
קומען צופליען פון דער ווייט
דריי ווייסע טויבן, ווי שניי.

די אויגן איינמאַל צוגעמאַכט
און אויפגעמאַכט צוריק —
„ווייסע טויבן, ברענגט מיר שנעל
דאָס גאַלדענע רינגל-גליק!“

איז איינס געפלוויגן קעגן נאַכט,
האַט זי די נאַכט געפאַנגען.
און אויף איר שוואַרצן מירמלשלאַם,
ווי אַ צלם אויפגעהאַנגען.

געפלוויגן, געפלוויגן די צווייטע טויב,
געפלוויגן קעגן מאַרגן.
האַט זי געכאַפט אַ רויטער שטראַל,
און אויפן אַרמ דערוואַרגן.

דאָס דריטע טייבעלע האָט דער וואַלד
מיט בלאַנדזשע-ליכט פאַרשפינען.
האַט עס פאַרבלאַנדזשעט און קען שוין ניט
צוריק דעם וועג געפינען.

הַמְרָאָה כְּחֶלֶה וְחֹרֶה הַנֶּעֱרָה
וְצִהָבִים הַיָּרוֹת הַשְּׁנִיִּים.
בַּמְרָאָה רוֹעֵדִים צְלָלִים שְׁלֹשָׁה –
הַיּוֹנִים צְחוּרוֹת הַכְּנָפִים.

דער שפיגל איז בלאָ, דאָס מיידל בלייך
און געל די ליכט די צוויי.
אין שפיגל צימערן שאַמנס דריי —
דריי וויסע טויבן — ווי שניי.

בְּלִדָּה יְשָׁנָה-נוֹשָׁנָה

יֵשֶׁן וְנוֹשֵׁן זֶה הַזֶּמֶר.
אֵךְ טוֹב לְשִׁירוֹ לְפַעֲמַיִם,
בְּפֶרֶט בְּדַמְדָּם יוֹם שֶׁל חֶרֶף
עַל-יַד הַתְּנוּרָה הַקְּמִים
וְרוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שֵׁפֶת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

הֵיוּ לְכִלְיוֹמָר בְּנוֹתַיִם,
יִפְּזוּ כִּיפֵי אוֹר הַמְּגִנָּה.
אֵךְ הֵן הַתְּעַקְשׁוּ, אֵלַי לָן,
מִשְׁחַק צְלַחַת הַפֹּז.
וְרוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שֵׁפֶת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

אַחַת לְמִשָּׁל – מַה רוֹצֵה הִיא?
נִסִּיף וְאַרְמוֹן שֶׁל זָהָב.
אִם בֵּת יִשְׂרָאֵל מִתְּעַקְשָׁת –
לְשׂוֹא רַחֲמוֹנֶיהָ, לְשׂוֹא!
רוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שֵׁפֶת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

הַשְּׁנִיָּה לְמִשָּׁל – מַה רוֹצֵה הִיא?
מִבִּיָּהֶם אֵת בֶּן הַדְּפֶס.
הָאֵם לְפִי כַח כְּלִיזְמָר הוּא,
כְּלִיזְמָר וְעֵנִי מְדַכָּא?
רוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שֵׁפֶת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

אַלטמאַדישע באַלאַדע

דאָס לידל איז אַלט. נאָר ס'שאַדט נישט,
אַז מען זינגט עס פֿון צייט צו צייט,
דערעיקרשט ווינטער ביים אויוון,
ווען ס'וואַרעמען זיך אַרעמע לייט
און ס'ציטערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

געהאַט האָט אַ קלעזמער צוויי קינדער,
צוויי טעכטער, שיינע ווי גאָלד.
איין צרה, וואָס ס'האַבן די טעכטער
דאָס טעלערל פֿון הימל געוואָלט.
ס'ציטערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

די ערשטע אַ שטייגער — וואָס וויל זי?
אַ גראַף מיט אַ זילבערנעם שלאָס.
אַז אַ יידישע מויד ווערט משוגע,
איז עפעס אַ קלייניקייט, וואָס?
ס'ציטערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

די צווייטע אַ שטייגער — וואָס וויל זי?
דעם קיניג פֿון בעמישן לאַנד.
נו פרעג איך אייך, איז דאָס אַ קלעזמער,
אַן אַרעמער קלעזמער אימשטאַנד?
ס'ציטערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

שְׁבוּעַ וְחֻדֵּשׁ יִנְקֻפוּ,
מִזְקִינֵי וּמִכְסִיפֵי הַכְּלִיזְמָר.
הִנֵּה כְּבָר, הִנֵּה כְּבָר קָרוֹב הוּא
הַמּוֹת הַמֵּר הַנִּמְהָר.
וְרוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

הַבְּנוֹת רַק יוֹשְׁבוֹת בַּגּוֹזְזוֹרֹת,
עֵינֵיהֶן צוֹפִיּוֹת לְמֶרְחֵק.
צוֹפּוֹת עַד כּוֹכְבֵי הָרְקִיעַ
נוֹשְׁרִים מִשׁוּלְיוֹ שֶׁל הַגֵּן.
וְרוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

“מָה רוֹאֶה אֶת שָׁם, מִיִּנְדֵּל?” – “עֵנֵן הוּא.”
“לֹא, זֶה עֵדֶר כְּבָשִׂים עַל הָהָר.”
“טוֹעָה אַתְּ, אֲרֵאֶה פְּרָשִׁים.”
יֵשֶׁן, יֵשִׁישֵׁי הַכְּלִיזְמָר.
רוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

“פְּרָשִׁים? אֲמַנָּם... מִתְקַרְבִּים הֵם.
הִנֵּה, כְּבָר אֲרֵאֶם, כְּבָר אֲרֵאֶם.
זֶה רוֹמֵז... זֶה מְגִיף הַמְטַפְחָת...
וּמִי, אֶת חוֹשֶׁבֶת, מִי הֵם?”
רוֹטְטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהַר הַקָּרִיר.

פליט אַ וואַך, פליט אַ יאָר, פליען יאָרן.
דער קלעזמער ווערט אלט און ווערט גראַ,
און אַט-אַט-אַט פילט ער גענענען
די לעצטע און טונקעלע שעה.
און ס'ציטערן די ווערבס ביי דעם קילן טייך.

אויפן גאַניק נאָר זיצן די מעכטער,
די אויגן געווענדט צו דעם שליאַך,
ביז ס'פאלן די גאַלדענע שטערן
אַראַפּ פונעם הילצערנעם דאָך.
און ס'ציטערן די ווערבס ביי דעם קילן טייך.

וואָס זעסטו דאָרט, מינדל? — „אַ וואַלקן“.
„ניין, ניין, ס'איז אַ משערעדע שאַף“.
„אַ מעות, איך זע דאָרט צוויי רייטערס.
שלאַף, אלטינקער קלעזמערל, שלאַף“.
ס'ציטערן די ווערבס ביי דעם קילן טייך.

„צוויי רייטערס? באמת... איך זע זיי.
זיי קומען אַלץ גענטער אַהער.
איינער ווינקט מיטן מיכל... דער צווייטער...
ווער מיינסטו, ווער זענען זיי, ווער?“
ס'ציטערן די ווערבס ביי דעם קילן טייך.

“ראי, מלכה, אראה כבר מראהו.
הנסיך מארמון הזהב.
ירק ללבושו כמו עשב,
ומדי צידים הם מדיו.”
רוטטות הערבות על שפת הנהר הקריר.

“ראי, מינדל, אראה כבר פניהו...
מביהם הוא, בן הדכס.
על יד ימינו הטבעת,
נוצצת חותמת הפז.”
רוטטות הערבות על שפת הנהר הקריר.

“ורשת של כסף נשזרת
מהם עד לכאן להפליא.
ראי, מינדל, דבר לא אראה עוד,
מלבד דמעותי זו שלי
ורטוט הערבות על שפת הנהר הקריר.”

“מעברת אבני־חמד נמשכת
משם עד לכאן להפליא.
ראי, מלכה, דבר לא אראה עוד,
מלבד דמעותי זו שלי
ורטוט הערבות על שפת הנהר הקריר.”

„זע, מלכה, איך זע שוין זיין פנים.
ס'איז דער גראַף פונעם זילבערנעם שלאָם.
ער טראַגט אַ מונדיר פון אַ יעגער,
אַ גרינעם אַזאַ, ווי דאָס גראַז“.
ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

„זע, מינדל, איך זע שוין זיין פנים,
ס'איז דער קיניג פון בעמישן לאַנד.
דער זיגל-דינג פון דער מלוכה
פינקלט ביי אים אויף דער האַנט“.
ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

„אַ נעץ פון גינגאַלדענע פעדים
ציט זיך פון זיי ביז אַהער.
זע, מינדל, איך זע שוין נישט גאַרנישט,
אַ חוץ מין אייגענע טרער
און ווי ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך“.

„אַ בריק פון די מייערסטע שמיינער
ציט זיך פון זיי ביז אַהער,
זע, מלכה, איך זע שוין נישט גאַרנישט,
אַ חוץ מין אייגענע טרער
און ווי ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך“.

בְּלֵילָהּ, מֵעַל לַגּוֹזֶרֶת
שְׁנֵי רֵאשִׁים לְבָנִים כְּפוּפִים,
וַיֵּד צוֹעֲנֵי מִכְנֶרֶת
שִׁיר־זֶמֶר רוּוֵי כְּסוּפִים:
"רוֹטטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהָר הַקָּרִיר".

יֵשֶׁן וְנוֹשֵׁן זֶה הַזֶּמֶר.
אֶף טוֹב לְשִׁירוֹ לְפַעֲמַיִם.
בְּפֶרֶט בְּדַמְדָּם יוֹם שֶׁל חֶרֶף
עַל יַד הַתְּנוּרָה הַחֲמִים
וְרוֹטטוֹת הָעֲרָבוֹת עַל שְׁפַת הַנְּהָר הַקָּרִיר.

ביינאכט אויף דעם הילצערנעם גאָניק
צוויי ווייסע געבויענע קעפּ
וויגן זיך מידע אין שאַמן.
א ציגיינערל שפּילט אויף די טרעפּ:
„ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך“.

דאָס לידל איז אַלמ. נאָר ס'שאַדט נישט,
אַז מען זינגט עס פון צייט צו צייט,
דערעיקרשט ווינמער ביים אויוון,
ווען ס'וואַרעמען זיך אַרעמע לייט
און ס'צימערן די ווערבעס ביי דעם קילן טייך.

הַבִּלְדָּה שֶׁל הַלֶּחֶם הַלֶּבֶן

עוֹמְדוֹת אִמָּהוֹת בְּסוּדְרֵים קְרוּעִים
עַל סִפֵּי הַבָּתִּים בְּאֶפֶל-עָרֵב שְׁקוּעִים.

פְּגִיחַן מַחֲוִירוֹת. אֶצְבְּעוֹתֶיהֶן כְּבוֹיֹת
כְּקִרְיאוֹת שֶׁל רָעֵב לְשָׁמַיִם נְטוּיֹת.

וְהָעָרֵב מְדַלֵּיק עַל רִאשֵׁיהֶן מְלֻמְעָן
לְבָנָה הַדּוֹמָה לְכֹכֵב לֶחֶם לֶבֶן.

מוֹשִׁיטוֹת אִמָּהוֹת כְּפוֹתֶיהֶן בְּלוּיֹת,
בְּתוֹגָה אֶל הַלֶּחֶם הַלֶּבֶן נְטוּיֹת.

“הֵהָה הַלֶּחֶם הַקָּדוֹשׁ, נִפְלָה נָא אֶל חִיקֵנוּ!
לֶחֶם-חֹטָה הַקָּדוֹשׁ, רְדֵה נָא וּגְאֹלֵנוּ!”

הָרָעֵב בָּא וְלֹשׁ בְּמִטּוֹתֵינוּ אֶת הַיְלָדִים
בְּכָל לַיְלָה וְלַיִל וְהוֹפְכֵם לְשִׁלְדִים.”

הַלְבָּנָה עַל חֲלוֹנוֹת תְּפַרְפֵּר וְתִהְלֵ,
עַל רִאשֵׁי יְלָדִים, עַל מַפְלְצוֹת שְׁעַת-לַיִל.

מַחֲיָכִים לְאוֹרָה שֶׁל הַכֹּכֵב הַבְּהִירָה
הַיְלָדִים וּמְתִים בְּמִיתָה צְעִירָה.

די באַלאַדע פון ווייסן ברויט

שמייען מאמעס אין צעריסענע שאלן
אויף טונקעלע אַוונטיקע שוועלן.

בלייכע געזיכטער. פארלאַשענע פינגער. —
דרייצן אַפּאַסטאַלן פון דעם הונגער.

צינדט דער אַוונט איבער זייערע קעפּ
די לבנה אָן, ווי אַ ברויט אַ ווייס.

שמרעקן די מאמעס פארלאַטעמע הענט.
טרויעריק צום ווייסן ברויט געווענדט.

„הייליק ברויט פאל אין אונדזער שוים!
הייליק ווייצן-ברויט, לייז אונדז אויס!

דער הונגער קנעט אין אונדזערע בעטן
פון אונדזערע קינדער נאַכט-סקעלעטן“.

פלאַטערט לבנה איבער אַלע פענצמער,
איבער קינדער-קעפּ, איבער נאַכט-געשפענסמער.

שמיכלען ביים שיין פון ווייסן ברויט
די קינדער און שטאַרבן אַ גרינגן טויט.

מִכְבָּה הִלְבְּנָה בְּנֶהָר אֶת קַרְנֵיהָ,
הִלְבְּנָה שְׁלֹגַפֵּל לֹא תוֹכֵל מְמַרְמִיחָ.

עוֹמְדוֹת אֲמָהוֹת עַל הַסֶּף כְּפּוֹפּוֹת,
בְּסוּדָרִים קְרוּעִים, עִינַיִם שְׁטוֹפּוֹת.

וַיּוֹשְׁבוֹת לְשִׁבְעָה עַל מוֹת יֶלֶד קָטָן,
וַיּוֹשְׁבוֹת לְשִׁבְעָה עַל מוֹת לָחֶם לְבָן.

פארברענט לבנה אין טייך אירע שמראלן,
לבנה, וואָס קען פונעם הימל ניט פאלן.

שמייען מאמעס אויף שוועלן געבויגן
אין צעריסענע שאלן מיט פארלאַשענע אויגן.

און זעצן זיך שבעה נאָך א יונגן טויט,
און זעצן זיך שבעה נאָכן ווייסן ברויט.

הַבְּלָדָה שֶׁל הַיְהוּדִי שֶׁהֵגִיעַ מֵאֶפֶר אֶל כָּחַל

הַבְּקָר אֶפֶר עוֹמֵד יַחַף בְּחֻצֵר
וְדוֹפֵק עַל הַחֲלוֹן הָעֲנִי בְיֹתֵר.

וּמְקִיץ מִשְׁנֵתוֹ הַיְהוּדִי הַנְּעוֹר
וְלוֹבֵשׁ מִלְבוּשָׁיו שְׂכָלָם הֵם אֶפֶר.

הוּא מִפְּשִׁיל הַתְּרָמִיל עַל שְׂכָמוֹ וְנוֹטֵל
בְּיָדוֹ אֶת מְקָלוֹ, וְאֶפֶר הַמֶּקֶל.

וְהוּא קָם וַיּוֹצֵא, אֲטִיּוֹם צְעָדָיו,
וְהוֹלִיף עִם הַדְּרֶךְ הָאֶפֶר גַּם יַתְדוֹ.

הוּא הוֹלִיף וְהוֹלִיף וְהֵאֶפְרוּרִית גּוֹבְרֵת
וְנִעְשִׂית סְמִיכָה וְכַבְדָּה כְּעוֹפְרֵת.

נִעְצָב הַיְהוּדִי הָעֲנִי הָאֶפֶר
וּבְעֵינָיו תַּתְנוּצֵץ הַדְּמָעָה וְתִזְהַר.

וְגִדּוּלָה הַדְּמָעָה וּבִלְאֵט מִתְגַּלְגֶּלֶת
וְאֵל תוֹךְ זְקֵנוֹ הָאֶפֶר הִיא נוֹפֶלֶת.

מִתְבַּהֵר זְקֵנוֹ הָאֶפֶר שֶׁל הַיְהוּדִי
מִנֵּי זֶהר הַדְּמָעָה הַכֶּסֶפְסֶפֶף הָעָדִין.

די באַלאַדע פון דעם ייד
וואָס איז דערגאַנגען פון גראַץ ביז בלאַץ

דער גראַעך קאַיאָר שטייט באַרוועס אין הויף
און קלאַפּט אין דעם אַרעמסטן פענצטער אָן,

כאַפּט זיך אויף פונעם שלאָף דער אַרעמער ייד
און טוט די גראַע מלבושים אָן.

פאַרלייגט די מאַרבע אויפן אַקסל און נעמט
דעם גראַען שטעקן אין דער האַנט

און לאַזט זיך גיין מיט פאַמעלעכע טריט
מיטן גראַען שליאַך זאַלבענאַנד.

גייט ער און גייט און די גראַקייט ווערט
געדיכטער און ווי בליי אַזוי שווער ;

ווערט טרויעריק דער אַרעמער, גראַעך ייד,
אין זיינע אויגן פינקלט אַ טרער.

אַ גרויסע טרער, וואָס קייקלט זיך שטיל
אַראַפּ אין זיין גראַעך באַרד אַריין —

ווערט ליכטיק די גראַע באַרד פונעם ייד
פון איר דינעם, זילבערנעם שייַן.

ואולם מה פחה של דמעה-משל-בסוף?
בעוד רגע או שנים אַל עמה היא תאסף.

מתוצב היהודי בסמוך לעץ אפר
ובקול רם ונללב מתפלל הוא לאמר:

רבונו של עולם! מחק נא ברחמיך
האפרורית מדרכי, ויהי רצון מלפניך,

זה נועי ונודי על-פני העולם
שיהיה לפחות מבהר ומחלם.

הוא סיים התפלה והוקל לו בלב.
התפלה - כפרפר הקחל המרפרף -

מרפרפת לפניו כנקדה כחלה
בכל נוף הבריאה, שאפר היא כלה.

הולך הלאה היהודי העני והולך,
ורואה הוא באם הדרכים הנרחבת

עומד בית-אורחים אפרורי ועל הסף
אשה בהירה בשמלת-כחלת נצבת.

נעשות בית עיניו גדולות וצומאות
ושותות בית עיניו את הכחול וגומעות.

נאָר וואָס קלעקט דאָס זילבער פון אַ טרער?
אַ רגע און צוויי און נישטאָ זי מער.

שמעלט דער ייד זיך אַזוועק ביי אַ גראַען בוים
און זאָגט אַ תפילה אויפן קול:

„רבנו של עולם! מעק די גראַקייט אָפּ
פון אַלע מיינע וועגן. און זאָל

מיין וואַגל און וואַנדער איבער דער וועלט
זיין כאַטש ליכטיק און אויפגעהעלט“.

פאַרענדיקט די תפילה, ווערט דאָס האַרץ אים גרינג,
די תפילה — אַ בלאַער שמעטערלינג —

פלאַטערט פאַר אים — אַ פינמל בלאַ
אין דער לאַנדשאַפט פון גראַ אין גראַ.

גייט ווייטער דער אַרעמער ייד און גייט,
זעט ער צווישן די וועגן שמייט

אַ גראַע אכסניה און אויף דער שוועל
אַ בלאַנדע פרוי אין אַ בלאַען קלייד.

ווערן די אויגן פון ייד דורשטיק און גרויס,
טרינקען זיינע אויגן די בלאַקייט אויס.

אומרת האשה: "ברוך הבא, ר' יהודי,
בדאי אתה עניף מדרכים ונדודים.

ועל-כן סור לרגע ובואה אלינו,
גם לחם גם יין יש לנו דיינו."

הוא פותח בידים לאות את הדלת –
קירותיו של החדר מסידים הם בכחלת.

בפנה בעל-הבית יושב ומשחק
עם הבן-זקונים היושב לו בחיק,

ומספר על המדינה שקלה היא כחלה,
ונהר כחלחל יסובבנה בעגלה.

מאזין היהודי ומתעניף מן הכחלת,
ומרב כחלולית תרדמה עליו נופלת.

וסולל החלום דרך – והדרך כחל,
וכחל המקל, התרמיל הגדול.

וכחל הצפור הפורח מעל,
השדה והיער, ובנחל הגל.

משתומם המוזג ואשתו מתפעלת,
איך שופעת מתוך היהודי זו הכחלת,

זאגט די בלאַנדע פרוי: „גאָט העלף ר' ייד,
איר זענט אַוואַדע פון די וועגן מיד.

טאָ קומט אויף אַ ווייל צו אונדז אַרײַן,
מיר האָבן גענוג אי ברויט אי וויין“.

ער עפנט די טיר מיט מידע הענט,
אַ שטוב מיט בלאַ-געקאַלכמע ווענט.

אין ווינקל זיצט דער באַלעבאַס פון הויז
און האַלט דאָס מיזינקל אויפן שוים

און דערציילט אים פון בלאַען קיניגרייך
אַרומגעאַרטלט מיט אַ בלאַען טײך.

הערט זיך איין דער ייד און ווערט פון בלאַקײט מיד.
און ווערט אַנטדרימלט — פון בלאַקײט מיד.

שפינט דער חלום אַ וועג — און דער וועג איז בלאַ,
דער שטעקן איז בלאַ און די טאַרבע איז בלאַ.

און דער פויגל, וואָס פליט פאַרבײַ, איז בלאַ
און דאָס פעלד און דער וואַלד און דער טײך איז בלאַ.

גאַפט דער שענקער און ס'גאַפט זיין פרוי,
זוי ס'שפאַרט פון דעם ייד אַרויס דאָס בלוי

וּמְמַלְאָה אֶת הַחֶדֶר וְעוֹבְרָה חֲלָלוֹ
וְעוֹטְפָה כַּחֲלוּלֵית כָּל הַבַּיִת כְּלוֹ.

מִי בּוֹכָה? הַשְּׂמֵעֶת? בַּחוּץ שָׁם בּוֹכָה
אֶפְרוֹרִיתוֹ שֶׁל הַיּוֹם כְּכִיּוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד:

“מִפְּנֵי מָה הַנִּיחָנִי הֵיהוּדִי לְבָדִי
חוּץ-לְבַיִת וּמִפְּקֶרֶת לְרוּחַ הַמִּלְלָת?”

מְעוֹרָר הַמוֹזַג אֶת הֵיהוּדִי: “ר’ אוֹרַח,
חוּץ-לְבַיִת הַדֶּרֶךְ לָךְ מִמְתִּינָה.”

מְחַיֵּךְ הֵיהוּדִי בַּחֲלוּמוֹ: הוּא הַנִּיעַ
לְתַחוּם אֶרֶץ-הַכְּחוּל, לְשַׁעְרֵי הַמְּדִינָה.

הוּא פּוֹתַח הַשַּׁעַר וְרוֹאֵה מְמוּלוֹ
אֶת שְׁלֹשׁ הָעָרִים הָרֵאשׁוֹנוֹת הַכְּחֻלוֹת.

מְשִׁתּוֹמֵם הַמוֹזַג וְאַשְׁתּוֹ מִתְפַּעֲלָת
אֵיךְ שׁוֹפְעֵת מִתּוֹךְ הֵיהוּדִי זֶה הַכְּחֻלָּת.

וּמְמַלְאָה אֶת הַחֶדֶר וְעוֹבְרָה חֲלָלוֹ
וְעוֹטְפָה כַּחֲלוּלֵית כָּל הַבַּיִת כְּלוֹ.

וְהַכְּחֻלָּת הוֹפְכֶת מִלְמוּל וְלִטּוֹף,
רְגוּשׁ וְרִשְׁרוּשׁ וְשִׁירָה וּמְעוֹף;

און פילט אן דאָס צימער און שפּאַרט זיך אַרויס
און הילט איין מיט בלאַקייט דאָס גאַנצע הויז.

ווער וויינט? דו הערסט? אינדרויסן וויינט
דער גראַפער וועג, ווי ס'וויינט אַ קינד;

„פאַרוואָס האָט דער ייד מיך געלאָזט אַליין
אינדרויסן אויף הפּקר מיטן וויינט?“

וועקט דער שענקער דעם ייד: „שטייט אויף, ר' ייד,
אינדרויסן וואַרט דער וועג אויף אייך“.

שמיכלט אין הלום דער ייד: ער שטייט
ביים טויער פונעם בלאַען קיניגרייך.

אַט עפנט ער אויף דעם טויער און זעט
אין טאָל די ערשמע דריי בלאַע שמעט.

גאַפּט דער שענקער און ס'גאַפּט זיין פרוי,
ווי ס'שפּאַרט פון דעם ייד אַרויס דאָס בלוי

און פילט אן דאָס צימער און שפּאַרט זיך אַרויס
און הילט איין מיט בלאַקייט דאָס גאַנצע הויז.

און די בלאַקייט זוערט מורמל און שמאַמל און פלי,
פליסטער און רויש און געזאַנג פון נישט הי;

וְעָלָה וְעָנְף וְגִזְעוֹ שֶׁל אֱלוֹן,
עַבְעָנִים וְחֶרֶשֶׁת וְחֶלֶם עַל חֶלֶם.

וְהַכְּחָלֶת הַוּפְכֶת לְגַל שְׂבִימִים
הַמְמַהֵר אֶל הַחוּף לְהַשְׁתַּבֵּר בַּעֲיָם.

וְרִמּוֹז מְצַעֵף שֶׁל הַסּוּד הַכְּמוּס,
וְהַהוּד הָעוֹלָה עִם הַסּוּד בְּחֶרֶז.

וְהוּפְכֶת מְצַעֵד וְרִקוּד וְגִילָה,
וְגִילָה־שְׂבִיגִילָה שְׂאֵף נֶצַח יְכִילָה.

וְהוּפְכֶת נֶצְנוֹץ וְהָאוֹר שִׁיְהִל,
וּמְרָאָה הַפְּנִים, וְהַחֹמֶר, הַצֵּל.

מְשִׁתּוּמִים הַמּוֹנֵג וְאֲשֶׁתוֹ מְתַפְעֶלֶת
אֵיךְ שׁוֹפֵעַת מִחוּץ הִיְהוּדִי זֶה הַכְּחָלֶת,

וּמְמַלְאָה אֶת הַחֹדֶר וְעוֹבְרָה חֲלָלוֹ
וְעוֹטָה כְּחֹלּוּלִית כָּל הַבַּיִת כָּלוֹ.

ווערט בלאט און צווייג און שמעם און בוים,
וואַלקן און וואַלד און טרוים איבער טרוים.

און די בלאַקייט ווערט כוואַליע און טייך און ים,
אַננג פון סוד און זיין הייליקער גראַם,

ווערט טראַט און טופע און טאַנג און פרייד,
ווערט פרייד איבער פרייד און אייביקייט.

ווערט פלימער און שימער און שטרעל און ליכט,
ווערט שאַטן, ווערט חומר און ווערט געזיכט.

גאַפט דער שענקער און ס'גאַפט די פרוי,
ווי ס'שפאַרט פון דעם ייד אַרויס דאַם בלוי.

און פילט אָן דאַם צימער און שפאַרט זיך אַרויס
און הילט איין מיט בלאַקייט דאַם גאַנצע הויז

און —————

אֵהָבָה

אֵילֹת שְׁלוּחֹת עַל הַרִים מְשֻׁלְּגִים,
קַרְנֵיהֶן, קַרְנֵי כֶסֶף, נֶאֱחָזוֹת בְּלִבָּנָה,
וְהַלְבָּנָה הַטּוֹבָה טוֹבְתָן מִבְּקֶשֶׁת.

וְאִמִּי מִהֲלֶכֶת וְשׁוֹמֶרֶת צַעֲדֵיהֶן.
כֹּל יִרְגִישׁוּ בָּהֶן זַאֲבִים שְׁבִיעֵר,
עֲקֹבוֹתֵיהֶן שְׁבִשְׁלֵג הַרְדֵּף הִיא מְטֻשְׁטֶשֶׁת.

אִמִּי נִפְטָרָה זֶה שְׁנַיִם מְרֵבּוֹת,
וְאוֹלָם אֶהְבְּתָה מִתְּהִלָּתָה בְּחֵלֶל
בְּזֵרוּעוֹת פְּתוּחוֹת אֶל הַרְיוֹחַ הַרְגָּה.

מְרַדְיָמָה אֶת הַמַּיִת הַדְּרָכִים בְּעֵרָבִים,
מִלְחָשֶׁת עֵינֵי-הָרֶעַ לְקִטְנֵי אֲרָנָבִים
וְאוֹמֶרֶת "בְּתִי" לְתוֹלְעַת קִטְנָה.

הָאֵהָבָה אֵינָנָה מִנְחַת לָהּ לְגִיחַ בְּקֶבֶר בְּנַחַת.

הִנֵּה הִיא פּוֹתַחַת תְּחִנָּתָה לְאוֹר הַכּוֹכָבִים
וְאוֹמֶרֶת וְאוֹמֶרֶת, שִׁישְׁמַע לָהּ הָאֵל.

דְּמַעוֹתֶיהָ מְאִירוֹת בְּחֵלוֹמֵי כָּל לַיִל...

ל י ב ש א פ ט

שלאנקע הירשן אויף פארשנייטע בערג,
די זילבערנע הערנער פארמשעפען די לבנה
און די לבנה איז גוט צו זיי.

מיין מאמע היט זיי. גייט זיי נאך פיס-טריט.
די וועלף אין וואלד זאלן נישט דערניוכען,
פארלעשט זי די שפורן אויפן שניי.

מיין מאמע איז שוין זינט יארן טויט,
נאר איר ליבשאפט גייט ארום אין רוים
מיט אפענע ארעמס פארן ווינט.

זי שלעפערט איין דעם אומרו פון די שטראָן.
שפרעכט אַפ אַ „גוט אויג“ די קליינע האָזן
און דאָס מינדסטע ווערימל רופט זי „קינד“.

די ליבשאפט לאַזט זי נישט אין קבר רוען.

אַט עפנט זי די תחינה פאר די שמערן
און זאָגט און זאָגט, אַז גאַט זאַל זי דערהערן.

אין מיין הלום לייכטן אירע טרערן...

שִׁיר־הַהָרִים

רְמִזֵי הָאוֹר הָאֲדֻמוּמִים שְׁבִשְׁפֵלָה
קוֹרְאִים לוֹ לְרוּעָה מִן הַהָרִים הַבֵּיתָה.
הַמְנוּיָנָה הַעֲדִינָה שְׁבַח־לֵילוֹ דְלָה,
קִטְנָה מְדֵי מוּל הַהָרִים בְּלִילָה.
עַל־כֵּן הוּא מְשִׁיר לַחֲסָדָיו שֶׁל הַבוֹרָא
אֶת הַהָרִים, אֶת הַדְּמָמָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים.

הַחֶלֶף מוֹדְרוֹ בְּדֶרֶךְ. כָּבֵר מְאַחֵר.
הוּא מְפַחֵד אֶת הַד צְעָדָיו שְׁלוֹ לְשִׁמְעַ.
הוּא כָּבֵר מְלַמֵּל עַד הֵם תְּפִלְתוֹ וְהוּא בּוֹדֵד,
וְהוּא מְכַרְחֵ אֶת דְּמַעוֹתָיו הַמְחַנְקוֹת לְבָלַע.
רַק רְנַע עוֹד וְנִעְצָר לְבוֹ בּוֹ וְעוֹמֵד.

אֲמוּנָתוֹ – זֹאת הוּא יוֹדֵעַ, כְּנִרְאָה, לְבָד –
קִטְנָה מְדֵי הִיא מוּל הַהָרִים בְּלִילָה,
עַל־כֵּן הוּא מְשִׁיר לַחֲסָדָיו שֶׁל הַבוֹרָא
אֶת הַהָרִים, אֶת הַדְּמָמָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים.

עֵמֶק בְּעֵמֶק יֶאֱרָג הַפַּחֵד אֶת הָאֲנָדָה,
לְאוֹר גְּרוֹת שֶׁל חֶלֶב, עַל שְׂדֵים וְעַל דְּבִים,
רוֹאֶה אֶת הַכְּלוֹת הַלְּבָנוֹת מִן הַהָרִים
הַמְתַּרְתְּרוֹת לְקוֹל פְּכַפּוּף הַמִּים בְּגֵדָה
וּמְמַצִּיאֹת מִיַּי פְּחָדִים וְסִכְנוֹת מְרָבִים,
כִּי־צַד לְמִשׁוֹף בְּתַעֲתוּעִים, לְקִסּוֹם וּלְפִתּוֹת
אֶת הַיְלָדִים בְּהִירֵי הָרֵאשׁ מִן הַבְּקָתוֹת.

בארג-ליד

די רוימע פייערלעך פון מאָל
רופן דעם פאָסטוך פון די בערג אַהיים.
דער שטילער ניגון אין זיין פלייט
איז פאַר דער נאַכט אין די בערג צו קליין.
לאַזט ער איבער אויף גאַטס באַראַט
די בערג, די שטילקייט און די שטערן.

דער וואַנדערער איילט זיך צו. שוין שפעט.
אים שרעקט די אייגענע טריט צו הערן,
ער האַט שוין אָפּגעשטאַמלט זיין געבעט
און פילט ווי ס'וואַרגן אים די טרערן.
אַט נאָך אַ רגע בלייבט דאָס האַרץ אים שטיין.

זיין גלויבן — ער ווייסט, ווייזט אויס, אַליין —
איז פאַר דער נאַכט אין די בערג צו קליין,
לאַזט ער איבער אויף גאַטס באַראַט
די בערג, די שטילקייט און די שטערן.

און טיף אין מאָל שפינט דער פחד די לעגענדע,
ביי גראַשעדיקע ליכט, פון שדים און פון בערן,
ער זעט די ווייסע כלות פון די בערג, זיי קלערן

ביים רוישן פונעם וואַסער אויס געפאַרן,
וויאָזוי צו בלענדן, פאַרפירן און פאַרנאַרן
די בלאַנדע קינדער פון די כאַמעס.

הָאֱמָהוּת שִׁפְתוֹתֶיהֶן מִמְלֵלוֹת בְּרַחֲשׁ
מֵלוֹת תְּפִלָּה וְלַחֲשׁ נִגְדַּד כָּל הַמְסַכְנִים,
וְהָאֲבוֹת, גְּבָרִים גְּבוּהֵי קוֹמָה וּמְזֻקָּנִים,
קוֹרְאִים גַּם הֵם בְּשֵׁם הָאֱלֹהִים בְּלַחֲשׁ.

הָאֱלֹהִים, רַק הוּא לְבָד, נוֹדֵד לוֹ בְּהָרִים
הַלֵּיל כְּלוֹ, עַד שַׁחַר אֹר וּבְקִיעַ.

וְכָל אֶחָד יְכוּל עִם בְּקַר הַנּוֹגָה,
בְּעֵת טַפְסוֹ עַל הָהָרִים, לְמִצּוֹא בְּלֹא עָמָל
אֶת עֲקֻבוֹתָיו שֶׁל אֱלֹהִים עַל הָהָרִים מְעַל.

ציטערן די מאמעס און זיי זאגן שפרוכן
און די הויכע, בערדיקע מאמעס
רופן שמיל אן גאט ביים גאמען.

און גאט אליין וואנדערט אין די בערג
א גאנצע נאכט ביז פרי באגינען.

און יעדער איינער קאן נאך אינדערפרי,
קלעטערנדיק איבער די בערג, אן מי
די שפורן פון זייערע טריט געפינען.

דוד המלך ואבישג

המלך מדפדף את ספר התהלים
(עמק תצות-הליל המקמר),
בחויץ לפני השער עם חרבו אל על
זקוף חיל עומד על המשמר.

המלך ממלמל: "אלי שבמרומים,
אני יודע כי אתה הנך
בכל שורה של ספר התהלים שלי
וגם בתוף נפשי שלי, בנך."

הוא קם ומתרום – בשביל היום מספיק
אל הקדוש-ברוך-הוא הוא שוחח,
וכמו הצל אפל הוא משתרף בחשאי
ואט מעל למטתה הוא שח.

אבישג ישנה, נושמת במנוחה.
ושמע – היא מדברת מן השנת,
ומחלום-לילה עולה נודף ריחם
של כר-מרעה ועדר במורד.

ופלג צר וחרש-מחטים ריחן,
ירח כפרורי גדול ונף,
ועץ שטה ירא-שמים ועתיק,
שומר בית-אמא הישן השח.

דוד המלך און אבישג

דער מלך מישט דאָס תהילמל
(ס'איז טיפע מיטן-נאָכט),
אין דרויסן פארן טויער שטייט
אַ זעלנער אויף דער וואַך.

דער מלך מורמלט: „גרויסער גאַט,
איך ווייס אַז דו ביסט דאָ
אין מיר און אין מיין תהילמל
אין יעדער מינדסטער שעה“.

ער הייבט זיך אויף — גענוג פאַר היינט
מיט גאַט ברוך הוא גערעדט,
און ווי אַ שאַטן שאַרט ער זיך
פאַמעלעך צו צום בעט.

אבישג שלאָפט, זי אַטעמט שטיל.
און הער — זי רעדט פון שלאָף,
און פון איר חלום שמעקט אַרויס
אַ טאַלעקע מיט שאַף.

אַ וואסער און אַ נאַדלוואַלד,
אַ דאַרף-לכנה גרויס,
אַן אַלטער פרומער ליפעבוים
וואָס היט דער מאַמעס הויז.

וְעָצַב וּכְמִיּהָה עֲזָה וְנִעְוָוִיעִים,
שָׁהֵם מוֹשְׁכִים בְּכַח וּבְעֲצָמָה
הֶרְחַק מִסֵּפֶר הַתְּהִלִּים הַמְּלֻכּוֹתֵי
אֶל שִׁיר רוּעִים פְּשוּט מִשָּׁל עֲצָמָה.

הַמְּלִיךְ מְהִרְהֵר: דְּבַר מוֹזֵר. הִנֵּה –
בְּכַתְּנֹתָה שׁוֹכְבָה הִיא לִי בַחִיק,
כָּל־כָּף קָרוֹב אֵלַי וְאֵל מִנְעֵ גוֹפִי,
כָּל־כָּף קָרוֹב וְגַם כָּל־כָּף הֶרְחַק.

וְהוּא כּוֹפֵף לְאִשׁוֹ הַשָּׁב וְהַכָּבֵד
וְהוּא נוֹשֵׁק לְכַפֵּר שְׁבִתוֹכָה,
וְהוּא נוֹשֵׁק לָהּ לְשִׁטָּה הַעֲתִיקָה,
שֶׁעַל בֵּית־אִמָּא הִיא שׁוֹמְרָה שְׁחוֹחָה.

וּבְצַעֲדִים חֲרָשְׁרָשִׁים וְעֵינָפִים
אֶל שְׁלֹחֲנוֹ הַמְּלֻכּוֹתֵי הוּא שָׁב.
וְאִנְחָה שְׁמֻטָּה. וְלִטֵּף עַל הַזְּקוֹן,
וּבִסֵּפֶר הַתְּהִלִּים עֲלֵעַל, דִּפְדָּף.

א טרויער און א נאגעניש,
א בענקעניש וואס ציט
אוועק פונעם מלכס תהילימל
צו אן אייגן ליד.

דער מלך טראכט: א מאדנע זאך —
זי ליגט אין הוילן העמד,
נאענט צו מיר אין מיין באריר,
און דאך אי ווייט אי פרעמד.

ער בייגט דעם אלטן ווייסן קאפ
און קושט דאס דארף אין איר
און קושט דעם אלטן ליפעבוים
וואס היט דער מאמעס טיר.

און מיט שמילע מידע טריט
גיט ער צוריק צום מיש.
א שמילער זיפין. א גלעט די בארד,
און דאס תהילימל א מיש.

הַבְּעֵשׂוֹט הַקָּדוֹשׁ

יֹושֵׁב הַבְּעֵל־שֵׁם בְּשֶׁעָה שֶׁל חֲצוֹת
בְּחִדְרוֹ הַמֵּיחָד וּמִתְרַהֵר לוֹ כְּזֹאת:
"הַלֵּילָה קָדוֹשׁ וְעֵמֶק וַיִּפֶּה,
וְאַפְלוֹ אָדָם הַמְהַלֵּךְ לוֹ תוֹעָה
וַיִּחַף עַל-פְּנֵי-אָרֶץ זָרָה לֹא-גֹאֲוָלָה,
מִרְגִּישׁ מֵעֲלִיו יַד הַשֵּׁם הַכְּחֵלָה".

וְהוּא קָם וּפְתָאָם הוּא נֶצֶב בְּשִׁיקָה:
בְּחֵלוֹן מְרֻטָּט בְּכִיָּה דְקִיקָה.
מִי בּוֹכָה בְּשֶׁעַת-לַיְלָה, בְּשֶׁעָה הַלְּזוֹאת,
עַת יִשָּׁן הַצֶּפּוּר וַיִּשְׁנִים הַשְּׂדוֹת,
יִשְׁנָה הַבְּקָתָה וַיִּשָּׁן עֵץ-הַיַּעַר?
מִי גִרֵשׁ חֵלּוּמוֹ מִנִּי פֶתַח וְשֶׁעַר?
"שְׁמָעֵי! – הוּא אוֹמֵר לְבְּכִיָּה הַדְּקִיקָה –
בּוֹאִי וְהִרְדְּמִי עַל כַּפֵּי בְּנִשְׁיָקָה".

אֵךְ רוֹטָטֶת הַבְּכִיָּה כְּצִלְיָלוֹ שֶׁל כְּנוֹר,
דְּקִיקָה כְּמוֹ קוֹר-הַשְּׁמָמִית הַמְתוּחַ,
דְּקִיקָה כְּגִסְיָסָה שֶׁל תֵּינּוֹק שֶׁבְּרוּחַ
הוּא מַפְשִׁיל אֶת רֹאשׁוֹ הַקָּטָן לְאַחֹר.

פּוֹתַח הַבְּעֵל־שֵׁם אֶת הַדְּלֵת הַגְּמוּכָה,
הוֹלֵךְ לְרֹאוֹת מִי מִפְרִיעַ לְשִׁמְחָה הַבְּרוּכָה,
שִׁמְחָתוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֵלּוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.
יִשְׁנָה כָּל הָעִיר,
הַשְּׂדֵה, הַנְּהָר – אֵין נִשְׁמָע עוֹד קוֹלָם.

סאנקט בעש"ט

זיצט דער בעל שם קעגן מיטן-נאכט
אין זיין חדר מיוחד און ער טראכט:
„די נאכט איז הייליק, טיף און שיין,
אז אפילו דער מענטש, וואס גייט אליין
בארוועס איבער א פרעמדן לאנד,
פילט איבער זיך גאטס בלאע האנט“.

ער הויבט זיך אויף און בלייבט פלוצים שטיין:
אין פענצטער צימערט א דין געוויין,
ווער וויינט ביינאכט, ווער וויינט אצינד,
ווען ס'שלאפט דער פויגל און ס'שלאפט דער ווינט,
ווען ס'שלאפט די כאמע, און ס'שלאפט דער וואלד?
ווער טרייבט פון זיין חלום אוועק דאס גאלד?
„הער — זאגט ער צום פרעמדן געוויין געווענדט —
קום און ווער אנטשלאפן אויף מיינע הענט“.

נאָר ס'צימערט דאָס געוויין ווי אַ פּידל דין,
דין ווי דאָס שפּינגעוועב פּון אַ שפּין,
דין ווי די גסיסה פּון אַ קינד,
וואָס פאַרוואַרפט דאָס קעפל אויפן ווינט.

עפנט דער בעל שם די טיר און גייט
געוויר צו ווערן, ווער ס'שמערט די פרייד,
די פרייד און דעם חלום פון א וועלט.
אַט דרימלט די שמאַט, אַט דרימלט דער טייך.
אַט דרימלט דאָס פעלד.

וְאִם כֵּן מִי בּוֹכָה בְּשַׁעַת הַלְּוֹאֹת,
עֵת יָשֵׁן הַצִּפּוֹר, יָשֵׁן רוֹחַ-שָׁדוֹת,
וַיִּשְׁנֶה הַבְּקִמָּה וַיָּשֵׁן עֵץ-הַיַּעַר?
מִי גֵרֵשׁ הַחֲלוּם מֵעַל פֶּתַח וְשַׁעַר?
"שְׂמָעִי! – הוּא אוֹמֵר לְבִכְיָה הַדְּקִיקָה –
בּוֹאִי וְהִרְדְּמִי עַל כַּפֵּי בְּנִשְׁיָקָה!"

אֵךְ רוֹטְטֵת הַבְּכִיָּה כְּצִלְיָלוֹ שֶׁל כְּנוֹר,
דְּקִיקָה כְּמוֹ קוֹרֵר-הַשְּׂמָמִית הַמְתוּחַ,
דְּקִיקָה כְּנִסְיָסָה שֶׁל תֵּינִיק שְׁבֵרוּחַ
הוּא מִפְּשִׁיל אֶת רֵאשׁוֹ הַקָּטָן לְאַחֹר.

נּוֹשֵׂא הַבְּעַל-שֵׁם אֶת עֵינָיו כְּלַפִּי-מַעְלָה,
אֶת עֵינָיו הָאוֹרוֹת לְרַקִּיעַ לְמַעְלָה,
וְרוֹאֶה עַבְעֵנָן אֶפְרַפֵּר הָרוֹבֵץ
עַל גִּבּוֹ שֶׁל כּוֹכַב וּמַעִיק וְלוֹחֵץ.
וְעוֹמֵד הַבְּעַל-שֵׁם רֹגַע קֵט בְּשִׁתְיָקָה
וּמִקְשִׁיב לְבִכְיָה הַכְּסוּפָה הַדְּקִיקָה.

אַחֲר־כֵּךְ הוּא מְגַבִּיחַ אֶת יָדוֹ הַטְּהוֹרָה,
לְרַקִּיעַ לְמַעְלָה אֶת יָדוֹ הַזְּהוּרָה,
וּמְגַבֵּב הָעָנָן הָאֶפֶר בְּנִחַת.
מִפְּרַפֵּר הַכּוֹכַב, מְשַׁחֲרֵר מִן הַפַּחַד,
מִפְּרַפֵּר, מְזַדְהָר, מְתוֹנָצֵץ, מְצַטְלָצֵל,
בַּחֲלָל-הָאוִיר כְּזָהָב מְצַטְלָצֵל.

ווער-זשע וויינט אצינד,
ווען ס'שלאַפּט דער פּויגל און ס'שלאַפּט דער ווינט,
ווען ס'שלאַפּט די כאַמע און ס'שלאַפּט דער וואַלד?
זוער טרייבט פון זיין הלום אַוועק דאָס גאַלד?
„הער — זאָגט ער צום פּרעמדן געוויין געווענדט —
קום און ווער אַנטשלאַפּן אויף מיינע הענט“.

נאָר ס'צימערט דאָס געוויין ווי אַ פּידל דין,
דין ווי דאָס שפּינגעוועב פון אַ שפּין,
דין ווי די גסיסה פון אַ קינד,
וואָס פאַרוואַרפט דאָס קעפל אויפן ווינט.

הויבט דער בעל שם די אויגן אויף,
די ליכטיקע אויגן צום הימל אַרויף,
זעט ער אַ גראַע כּמאַרע וואָס ליגט
איבער אַ שמערן, וואָס ווערט צעדריקט.
בלייבט דער בעל שם אַ רגע שטיין
און הערט זיך צו צום זילבערנעם געוויין.

דערנאָך הויבט ער אויף די ליכטיקע האַנט,
צום הימל אַרויף די ליכטיקע האַנט,
און ווישט די גראַע כּמאַרע אַוועק.
פּלאַטערט דער שמערן באַפּרייט פון שרעק,
פּלאַטערט און שימערט, בליצט און קלינגט
אדורך דער לופט, ווי גינגאַלד קלינגט.

מַחֲדָּף הַבַּעַל-שֵׁם: "הוּא כּוֹכֵב, הוּא שׁוֹכֵב,
אֵיךְ עוֹרֶרֶת עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ שְׁשָׁלוֹ".

בְּצַעֲדִים מְתוּנִים הוּא חוֹזֵר לְבִקְתָּהּ,
לְבָנִים וְחֶמֶר בְּגוּיָהּ הַבִּקְתָּהּ,
מִתְיָשֵׁב עַל הַסֶּף שָׁם בַּלַּיִל בְּאִישׁוֹן,
וּמְצַפֶּה לְצַפְצוּף-הַצֶּפֶר הָרֵאשׁוֹן,
מְצַפֶּה לְטַפְטוּף הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חֶמֶה,
לְטַפְטוּף-הַזֶּהָב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חֶמֶה.
וְעוֹד קֶדֶם הָאֵיר לוֹ הַבֶּקֶר בְּאוֹר,
הוּא דְבַר אֵל עֲצֵמוֹ בְּחֵשָׁאֵי כֶף לְאֹמֵר:

"בְּכִיתָהּ שֶׁל תּוֹלַעַת, בְּכִיתוּ שֶׁל אֲרָנָב,
בְּכִיתוּ שֶׁל גְּבַעוֹל, בְּכִיתוּ שֶׁל כּוֹכֵב –
יְכוּלִים לְזַעֲזַע עוֹלָם מִמְּנוּחָהּ.
הוּא שְׁמֵרֵם אֶתָּה, אָבָא, בְּיַדְךָ הַבְּרוּכָה!"

וְטַפְטִיף נְךָ-בְּהִיר אֲזוֹ נוֹפֵל עַל יָדוֹ,
וְיורֵד מִתְגַּלְגַּל עַל כַּנֶּף שֶׁל בְּגָדוֹ.

שמייכלט דער בעל שם : „דו שייגען, דו!
האסט אויפגעטרייסלט א וועלט פון רו“.

מיט שמילע טריט גייט ער דאן אהיים,
אהיים צו זיין כאטע פון ציגל און ליים,
און זעצט זיך אַנידער אויפן שוועל,
און ווארט אויפן ערשטן טראָפּן זון.
אויפן ערשטן גאַלדענעם טראָפּן זון.
און איידער דער טאָג האָט אויפגעטאָגט,
האָט ער שמיל צו זיך אליין געזאָגט :

„דאָס געוויין פון אַ ווערעמל און פון אַ גראָז,
דאָס געוויין פון אַ שטערנדל און פון אַ האַז
קען טרייסלען און צעטרייסלען אַ וועלט פון רו.
באַהיט און באַשיץ זיי, מאַטע דו!“

און אַ ליכטיקער טראָפּן פאַלט אויף זיין האַנט
און קייקלט זיך אַראָפּ איבער זיין געוואַנט.

עֲקֵרֶת אֵיצִיק

עֲרֶסְלָנִי, עֲרֶסְלָנִי, גּוֹרֵל סִגֵּי־נְהוֹר,
אֶחָלֵם וּסְגוּרוֹת הָעֵינַיִם,
אֲרָאָה צְפוּר־כֶּסֶף גָּדוֹל בָּא בִיעָף,
בָּא מֵעֵבֶר לַיָּם עַל כְּנָפַיִם.

מִה נוֹשֵׂא בְשִׁבְלֵי הַצְּפוּר בְּכַנְפוֹי
אֱלֹהִים לְבַדּוֹ הוּא יוֹדֵעַ,
אוּלַי אֶת גְּבִיעַ הַקְּדוּשׁ שֶׁל סָבִי
שִׁיזֶן־אֲרָץ־יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹבֵעַ?

אֵף מִי זֶה הַזְּכִיר אֶת שְׁמוֹ שֶׁל סָבִי?
הִנֵּה הוּא פּוֹסֵעַ שָׁם סָבָא,
הוּא בַעַל־הָעֲגֻלָּה מְסֻמָּפֶטֶשֶׁט עִם הַשׁוּט:
'בּוֹא, אֵיצִיק, הָעֲקֵרָה מוֹכֵנָה כְּבָר.'

וּשְׁתִּים עֵינָיו הֵן עָלַי בּוֹעֵרוֹת
כְּמוֹ שְׁנֵי כּוֹכְבֵי־סֶתוֹ בְּשָׁמַיִם,
זְקֵנוֹ הָאֶפֶר מִן הָרוּחַ מְפֹלָג
וּמְשֻׁבַּע דְּמַעוֹת הָעֵינַיִם.

וְסָבִי מוֹלִיכֵנִי בְּיַד עַל־פְּנֵי
עָרִים וּכְפָרִים, בּוֹרוֹת־קְבָר -
קִטְנוֹת הָעָרִים וּגְדוֹלֵי־הַכְּפָרִים
וְאֲנַחְנוּ פּוֹסְעִים צְעָדֵי־גְבָר.

עקידת איציק

וויג מיך, וויג מיך, בלינדער גורל,
איך חלום מיט אפענע אויגן,
און זע — א גרויסער זילבערנער פויגל
קומט איבערן ים געפלוויגן.

וואס טראגט פאר מיר דער זילבערנער פויגל,
איין גאט אין הימל קען וויסן,
אפשר מיין זיידנס קידוש-בעכער
מיט ארץ-ישראל-וויין זיסן?

נאר ווער האט דערמאנט מיין זיידנס נאמען?
אט שפאנט צו מיר דער זיידע,
דער בעל עגלה פון סמאפטשעט:
„איציק, ס'איז גרייט די עקידה“.

און זיינע אויגן ברענגען אויף מיר,
זוי צוויי הארבסטיקע שמערן,
זיין גראע בארד איז פארלאפן מיט ווינט
און מיט זיבן גרויסע טרערן.

פירט מיך דער זיידע ביי דער האנט
איבער שמעט און דערפער און גריבער —
די שמעט זענען קליין, די דערפער גרויס
און מיר שפרייזן איבער זיי אריבער.

וְסָבִי לִי אֹמֵר: "הִתְזַכֵּר, אִיצִיק, אִיךָ
עוֹד לִפְנֵי קֶדְשׁ־וְכָדָשׁ שְׁנוֹת אֶלֶף –
נִתְגַּלָּה הַמַּלְאָךְ וְנִצְלַת אֶתָּה
וְהֵאֵיל הָיָה לְךָ חֵלֶף?"

עֲכָשׁוּ מִתְחַרֵּט הוּא, הָאֵל הַזֶּקֶן,
קָרְבֵנוּ הוּא מִמְּנֵי תוֹבֵעַ,
אִם־כִּי כָבֵר חֵייתִי הִרְבֵּה פְעָמִים
וּכְבֵּר מִמִּי פְעָמִים מִי־יִוֹדֵעַ.

יְהִי סוֹף, יְהִי קֶץ, לֹא אֲרַצֶּה חֲסָדָיו,
וְאֶל־נָא לֹו יִחַשֵׁב בְּשָׂמַיִם –
וְטוֹב, אִיצִיק, שְׂאֵמָא כָבֵר מִתָּה מְזִמֵּן
וְתַחֲסֹךְ לָהּ דְּמַעוֹת הָעֵינַיִם."

וְסָבִי מוֹלִיכֵנִי בְּיַד עַל־פְּנֵי
הָעָרִים, הַקְּפָרִים בּוֹרוֹת־קָבֵר –
קִטְנוֹת הָעָרִים וְגִדּוּלֵי הַקְּפָרִים
וְאֶנְחֵנוּ פּוֹסְעִים צַעֲדֵי־גִבֹּר.

זאגט דער זיידע: „איציק, געדענקסט —
צוריק מיט אזויפיל יארן —
ווען ס'האט זיך דער מלאך צו אונדז אנטפלעקט
און דו ביסט ניצול געווארן?

איצט האט ער הרטה, דער אלטער גאט
און ער מאנט ביי מיר דעם קרבן,
כאטש כ'האב שוין אזויפיל מאל געלעבט
און בין שוין אזויפיל מאל געשטארבן.

א סוף, אן עק, איך דארף נישט זיין גנאד
און זאל ער אין הימל נישט מיינען —
איציק, ס'איז גוט וואס דיין מאמע איז טויט
און זי וועט פארשפארן צו וויינען“.

פירט מיך דער זיידע ביי דער האנט
איבער שמעט און דערפער און גריבער —
די שמעט זענען קליין, די דערפער גרויס
און מיר שפרייזן איבער זיי אריבער.

בְּתַחֲנַת הַרְכַּבַּת בְּעִיר קוֹלוֹמְיָה

בְּתַחֲנַת הַרְכַּבַּת בְּעִיר קוֹלוֹמְיָה,
בֵּין עֲדָה שְׁלֵמָה שְׁנֵאֶסְפָּה,
נִצְבִּים צֵל גִּבּוֹן וְעִמּוֹ צֵל גִּבְנַת
וְהֵם סִבְתָּא שְׁלִי וְהִסְבָּא.

אוֹמֵר סָבָא לְסִבְתָּא: "שׁוֹמְעַת אַתְּ, שִׁינְדֵּל,
– וְשִׁלְהֵבַת עֵינָיו לֹו הַבְּעִירָה –
זֶה נִכְדְּנוּ שְׁלֵנוּ, הוּא בָּא לְהִתְאַרְחַ,
וְאִיכְכָּה אוֹתוֹ פֹּה בְּכִירָה?"

כִּי יַת חוּהַ בְּתֵנוּ עֲרִסוֹ לֹו עֲרִסְלָה
הֵן אֲנַחְנוּ מְזֻמֵּן כְּבָר שְׁכַבְנוּ
שֵׁם מִתַּחַת לְעֵשֶׁב, מִתַּחַת לְרוּחַ,
וּבְקָבֵר בְּשִׁקֵּט רְקַבְנוּ."

מְחִיכַת הַסִּבְתָּא. בְּשִׁתֵּי הַיָּדִים
מְחַרְזוֹת צִיִּים הִיא לוֹטְפַת.
"בְּהֵמָה, לְשֵׁם מָה – מְנַהֵם לָהּ הַסָּבָא –
הַמְחַרְזוֹת הַזֹּאת אַתְּ סוֹחֶבַת?"

מְשִׁיבָה לֹו הַסִּבְתָּא: "הוּי אִיִּצִיק עֲטָרַת,
בְּשׂוּדָה לִי קִטְפַתִּי אֶת אֱלוֹי,
נְהוּגָה בְּזֻמֵּן זֶה וּמְקַבְּלַת הַמוֹדָא,
בְּפִרְחִים הַאוֹרְחִים יִקְבְּלוּ."

אויף דער סטאַציע קאַלאַמיי

אויף דער סטאַציע קאַלאַמיי
צווישן אַ גאַנצער עדה,
שטייען געהויקערט שאַטנס צוויי,
מיין באַבע און מיין זיידע.

זאָגט דער זיידע: „שיינדל, דו הערסט
— און זיינע אויגן ברענען —
אונדזער אייניקל קומט צו גאַסט,
ווי אזוי וועלן מיר אים דערקענען?”

ווייל ווען כאַזוע האָט זיין וויג געוויגט
זענען מיר שוין ביידע געלעגן
אונטער די גראַזן, אונטערן ווינט
אויף יענער זייט פון די וועגן.”

שמייכלט די באַבע, אין אירע הענט
ציטערט אַ בינמל בלומען —
ברומט דער זיידע: „בהמה, צו וואָס
האַסטו דאָס מיטגענומען?”

זאָגט די באַבע: „כ'האַב, איציק קרוין,
די בלומען אין פעלד אַפּגעריסן,
ס'איז אַ מאַדע ביי די היינטיקע לייט
אזוי אַ גאַסט צו באַגריסן.”

הם שותקים שניהם. הקטר מצעק כְּבָר.
"היבוא? האמנם הוא יגיע?"
בידיה רזות ויבשות של הסבתא
מחרזת ציצייה תרמיצ.

זה הנכד, אומרים הבריות – גברא רבא!
בחכמת החרוז הוא – אוֹנָה!
בוכיה בתוך כל חרוזיו ורועדת
נשמתה של אמו, של חוה."

והסבתא מפנה את ראשה מרגשת,
וממה היא עצמה לא יודעת.
הסבתא בוכה. בידיה רוחשת
מחרזת ציצייה ברעד.

זיי שווייגן. מ'שרייט אַ לאַקאַמאַטיוו.
„צי קומט ער? צי וועט ער קומען?“
און אין דער באַבעס דאַרע הענט
ציטערט דאָס בינטל בלומען.

„דאָס אייניקל, זאָגט מען, איז — אַו-וואָ!
אַ וואַזשנער קנאַקער אין גראַמען,
אין זיינע גראַמען ציטערט און וויינט
די נשמה פון זיין מאַמען.“

די באַבע דרייט אַזוועק דעם קאַפּ
מיט עפעס איבערגענומען.
די באַבע וויינט, אין אירע הענט
ציטערט דאָס בינטל בלומען...

אָנִי הַזְמַר

אָנִי הַזְמַר, הַזְנוּהָ, רוֹחֵ-הָרָ,
נַעֲמֹד עַל-יַד מוֹט הַפֶּנֶס בְּשָׁחוֹר-לַיִל,
וְנִרְמָז בְּמוֹ אָדָם מְטַפַּחַת: שְׁלוֹם,
שְׁלִים-מְזוּל, וְשְׁלוֹם, הַכּוֹכָב בְּשָׁמַיִם!
וְנִצָּאָה לְנִצַּח מִפֶּה וְאֵינֶנּוּ,
עוֹד לְפָנַי שְׁגָמַל הַשְּׁפוֹן לְמַגָּל
וּלְפָנַי שְׁקָמְלוּ הַפְּרָחִים בְּגִנְנוּ.

אָנִי הַזְמַר, הַזְנוּהָ, רוֹחֵ-הָרָ,
וְאֵינֶנּוּ הַיָּפִי בְּאֶפֶל יְלֵדֵנוּ.
עֵתָה נַעֲמֵד גְּשָׁעִימִים אֶל הַקִּיר,
עֵיפִים מִן חֲגוּרָ, מִכּוֹכָב וּמִשִּׁיר:
לְשַׁעְרֵים הָאֶפֶלִים שְׁבִשְׁקֵט נִדְדֵנוּ,
עוֹד לְפָנַי שְׁגָמַל הַשְּׁפוֹן לְמַגָּל
וּבְשָׁלוֹ שְׁבָלֵי-הַשּׁוֹעָל לְקִצִּיר.

וְאוּלַי כִּדְמִיּוֹת אֵיקוֹנִין שֶׁהַחַיִּירוֹ
בְּלִילוֹת לְבָנִים שֶׁל סֶפֶטְמֶבֶר נַעֲמֵד
בְּפִנּוֹת בְּתִיכֶם, לֹא-נִרְאִים וּבְבִדּוֹד;
בְּטְרוּק אֶצְבָּעוֹת עֲצוּבוֹת רַק נִזְכְּרָה,
כִּי חֵינּוּ חֶלְפוֹ וַיִּבְשׂוּ כְּחֻצִּיר
עוֹד לְפָנַי שְׁגָמַל הַשְּׁפוֹן לְמַגָּל
וּבְשָׁלוֹ שְׁבָלֵי-הַשּׁוֹעָל לְקִצִּיר.

איך דער טרובאָדור

איך דער טרובאָדור, דער ווינט און די הור,
מיר שטייען ביים טונקעלן נאכט-לאַמטערן
און ווינקען מיט רויטע סיכלעך: אַדיע,
דו אונדזער שלים-מזל, אונדזער שמערן!
מיר גייען אויף תמיד אַוועק פון דאַנען,
נאָך איידער דער קאַרן איז צייטיק געוואָרן,
נאָך איידער די בלומען וועלן פאַרוואַנען.

איך דער טרובאָדור, דער ווינט און די הור,
מיר האָבן די שיינקייט אין קעלער געבוירן.
איצט שטייען מיר אַלע פאַרמאַטערט און מיד
פון אייגענעם גוף, פון די שמערן, דעם ליד
אַוועק צו די טונקעלע און שמילערע טויערן,
נאָך איידער דער קאַרן איז צייטיק געוואָרן,
נאָך איידער דער האַבער איז צייטיק צום שניט.

און אפשר ווי שמילע און בלייכע איקאַנעס
אין ווייסע סעפטעמבער-נעכט וועלן מיר שטיין
אין אייערע ווינקלען, נישט געזען און אַליין,
און מיט טרויעריקע פינגער קלאַפן, דערמאַנען,
אַז אונדזערע לעבנס האָבן פאַרבליט,
נאָך איידער דער קאַרן איז צייטיק געוואָרן,
נאָך איידער דער האַבער איז צייטיק צום שניט.

וְאַתֶּם הַשְּׁקֵטָה בְּמַלְיָם תְּצִיחוּ
וְתִשְׁבוּ מוֹעֲבָיִם, בְּהִרְהוּר, בְּלֹא נוֹע,
וּמַעַל רְאִשֵׁיכֶם כּוֹכָבִים יִתְלַהֲטוּ
וּבַפֶּחַד תִּפְלוּ עַל הַבֶּרֶךְ לְכַרֵּעַ –
לְפָנַי אֱלֹהִים, כָּל אֱלֹהִים, לְפָנַי כָּל הַלְלוּ,
שְׁחַלְפוּ חַיֵּיהֶם וַיִּבְשׂוּ כְחֻצִיר
עוֹד לְפָנַי שְׁגַמְל הַשְּׁפוֹן לְמַגֵּל
וּבְשָׁלוֹ שְׁבִלֵי־הַשׁוֹעֵל לְקֻצִיר.

און איר וועט דאָס שטילסטע וואָרט באַלד דערהערן
און זיצן פאַרשאַטנמ, פאַרטראַכט, זוי נישט הי,
און איבער אייך וועלן צעברענגען זיך שמערן
און פאלן וועט איר מיט פאַרכט אויף די קני —
פאַר די, פאַר די, פאַר אַלע די,
וואָס זייערע לעבנס האַבן פאַרבליט,
נאָך איידער דער קאַרן איז צייטיק געוואָרן,
נאָך איידער דער האַבער איז צייטיק צום שניט.

הַתְּגַלְגֻּלְתִּי שְׁנַיִם מְרֻבּוֹת

הַתְּגַלְגֻּלְתִּי שְׁנַיִם מְרֻבּוֹת נֶעַ וְנָד בְּנֹכַר,
וְעִכְשָׁו לִי אֶסַע בְּבֵיתִי לְהַתְּגַלְגֹּל.
זוּג אֶחָד מְנַעֲלִים וְכַתְּנַת אַחַת עַל הַגּוֹף,
וּבִיד – אֵיךְ אֶפְשֶׁר בְּלִי זֶה? – הַמִּקְל.

לֹא אֶשֶׁק עֶפְרָף כְּאוֹתוֹ הַמְּשׁוֹרֵר הַגָּדוֹל,
וְאִם-כִּי גַם לְבִי מִבְּכִיָּה וְשִׁירָה מְצַעֵק.
אֵיךְ אוֹכַל עֶפְרָף לְנִשְׁק? וְאֲנִי עֶפְרָף.
אֵיךְ יוֹכַל הָאָדָם, הוּא אֹמְרוֹ, אֵת עֲצָמוֹ לְנִשְׁק?

אֶעֱמֹד מִשְׁתָּאָה לְמַרְאֵה הַכְּנֻרֶת בְּכַחַל,
בְּבִגְדֵי-הַדְּלֹת הַבְּלוּיִים מְנֻדְדֵי כָל-כֶּלֶם,
בְּנֶ-מֶלֶךְ גּוֹלָה וְנֻדְד שֶׁמְצָא אֵת כַּחֲלוֹ,
וְכַחֲל חֲלוֹמוֹ מְנִי אֲזוֹ, מֵעוֹלָם.

לֹא אֶשֶׁק כְּחוֹלֶף, אֶלָּא סֶתֶם אֶעֱמֹד,
כְּעוֹמֵד בְּתַפְלַת חֲשָׁאִין, מִלְּחַשׁ וְדַבְּק –
אֵיךְ אוֹכַל כְּחוֹלֶף לְנִשְׁק? וְאֲנִי כְּחוֹלֶף.
אֵיךְ יוֹכַל הָאָדָם, הוּא אֹמְרוֹ, אֵת עֲצָמוֹ לְנִשְׁק?

אֶעֱמֹד מְהֵרָה מוֹל-פְּנֵי מִדְּבַרְךָ הַגָּדוֹל
וְאֶשְׁמַע צְעָדֵי הַגְּמִלִים הַשְּׁקֵטִים, הַמְּדוּדִים,
הַמְּנַעֲנְעִים עַל גְּבִי דְבָשׁוֹתֵם, עָלֵי דְרָךְ הַחֹל,

כ'האב זיך יאָרן געוואַלגערט

כ'האב זיך יאָרן געוואַלגערט אין דער פרעמד,
איצט פאַר איך זיך וואַלגערן אין דער היים.
מיט איין פאַר-שיך, איין העמד אויפן לייב,
אין דער האַנט דעם שמעקן. ווי קען איך זיין אַן דעם?

כ'וועל נישט קושן דיין שטויב ווי יעדער גרויסער פאַעם,
כאַטש מיין האַרץ איז אויך פול מיט געזאַנג און געוויין.
וואָס הייסט קושן דיין שטויב? איך בין דיין שטויב.
און ווער קושט עס, איך בעט אייך, זיך אַליין?

כ'וועל שטיין פאַרגאַפט פאַר דעם כנרת בלאַ,
אין מיינע בגדי דלות אַנגעטאַן,
אַ פאַרוואַגלטער פריינין, וואָס האָט געפונען זיין בלאַ,
און בלאַ איז זיין חלום פון תמיד אַן.

כ'וועל נישט קושן דיין בלאַ, נאָר סתם אַזוי
ווי אַ שמילע שמונה עשרה וועל איך שטיין —
וואָס הייסט קושן דיין בלאַ? איך בין דיין בלאַ
און ווער קושט עס, איך בעט אייך, זיך אַליין?

כ'וועל שטיין פאַרטראַכט פאַר דיין מדבר גרויס
און הערן די דורות-אַלמע קעמל-טריט,
וואָס וויגן אויף זייערע הויקערס איבערן זאַמד

גַּם תּוֹרָה גַּם סְחֹרָה וְגַם שִׁיר הַנְּדוּדִים,
הָרוּעַד עַל מְשֻׁטְחֵי-הַחֹלֹת הַצָּחֵר הַלְהוּט,
וְגוֹזַע, וְשׁוֹב מִתְעוֹרָר וְלְעוֹלָם לֹא יָמוּת.

לֹא אֶשֶׁק אֶת חוֹלֶיךָ, לֹא וְלֹא, בְּדַעְתִּי אֶתְחַזֵּק.
אֵיךְ אוֹכֵל אֶת חוֹלֶיךָ לְנִשְׁק? וְאֵיךְ הוּא חוֹלֶיךָ.
אֵיךְ יוֹכֵל הָאָדָם, הוּא אָמְרוּ, אֶת עֲצָמוֹ לְנִשְׁק?

תורה און סחורה, און דאָס אַלמע וואַנדער-ליד,
וואָס צימערט איבער די זאַמדן הייס-צעגלימ
שמאַרבט אָפּ, דערמאַנט זיך און וויל קיינמאַל נישט פאַרגיין.

כ'וועל נישט קושן דיין זאַמד, ניין און צענמאַל ניין.
וואָס הייסט קושן דיין זאַמד? איך בין דיין זאַמד,
און ווער קושט עס, איך בעט אייך, זיך אליין?

מעשיותיו של הרשיל זומרוינט

מעשה. את סיפורי-המעשיות הללו סיפר לי הרשיל זומרוינט אצל פאנטולה גוי בבית-התה, שבו היו סבלים, שואבי-מים וסתם אנשי-עמל יהודיים מתכנסים לשתות תה בין חמש ושש אחר-הצהרים.

כל סיפורי-המעשיות שסיפר הרשיל היו מוזרים ביותר, וכל סיפורי-המעשיות היו אמיתיים, משום שנתרחשו בו כעצמו. אם אתם רואים עוד כהיום הזה רקיע-שמים זרוע-כוכבים, יודעים אתם למי יש לכם להודות על-כך? לא לשום אחד אלא להרשיל זומרוינט בלבד.

והתרחש נתרחש הדבר לפנים, כשהוא, הרשיל זומרוינט, עוד היה נער קטן עם נערי ה„חדר“. בסך-הכול כבן אחת-עשרה.

שובב היה יחיד ומיוחד ואין דומה לו; צליפות היה סופג מרבו כל-כמה שהיה ביכולתו לספוג; כל פרגול חדש היה הוא טועם ממנו הראשון.

אך צליפותיו של הרבי היו כאין וכאפס כנגד צביטותיה של האם החורגת.

אמו של הרשיל מתה בשעה שכרעה ללדת אותו. הוא נולד יתום.

והאם החורגת, שהביא האב לאחר זמן מה ממרחק, לא היתה מחבבת אותו, את הרשיל, וסברה היא, שלא לחינם היתה עוינת אותו. הרשיל היה מקצר את ימיה. כשהיתה שולחת אותו

די מעשיות פון הערשל זומערווינט

מעשה. די מעשיות האָט מיר דערציילט הערשל זומערווינט ביי פאנזולע גוי אין דער משאינע, וווּ אידישע טרענגערס, וואַסער-פירער און סתם האָרעפּאַשניקעס פּלעגן קומען טרינקען טיי צווישן פינף און זעקס נאַכמיטאָג.

אַלע מעשיות וואָס הערשל האָט דערציילט, זענען געווען אויסטערליש ביז גאָר, און אַלע מעשיות זענען געווען אמתע, ווייל זיי האָבן זיך געטראָפּן מיט אים אַליין.

אויב איר זעט נאָך היינט-צו-טאָג אַן אויסגעשטערנטן הימל, ווייסט איר וועמען איר האָט צו פאַרדאַנקען? קיינעם נישט, אַ הויז הערשל זומערווינט.

געשען איז דאָס אַמאָל, ווען ער, הערשל, איז נאָך געווען אַ קליין חדר-אינגל. אינגאַנצן אַ יאָר עלף.

אַ שטיפּער איז ער געווען איינער אין דער וועלט; שמיץ האָט ער געכאַפּט פונעם רבין, וויפל ס'איז נאָר אין אים אַריין; יעדן נייעם קאַנטשיק האָט ער פאַרוכט דער ערשמער.

נאָר די שמיץ פונעם רבין זענען געווען אַ גאַרנישט מיט אַ נישט אַנטקעגן דעם קניפּן פון דער שטיפּמאַמע.

הערשלס מאַמע איז געשמאַרבן, ווען זי איז געגאַנגען מיט אים צו קינד. ער איז געבוירן געוואָרן אַ יתום.

און די שטיפּמאַמע, וואָס דער טאַטע האָט אין אַ צייט אַרום אַראָפּגעבראַכט פון דער פרעמד, האָט אים, הערשלען, נישט ליב געהאַט, און ס'איז אַ סברה, אַז נישט אומזיסט. הערשל איז איר דערגאַנגען די יאָרן. האָט זי אים געשיקט אַ גאַנג, איז ער פאַר-

שליחות כלשהי, היה נעלם ואובד ליום שלם; והביתה היה חוזר רק לארוחת-הערב.

כשהיה האב חוזר הביתה מן השוק עייף ויגע, היתה האם החורגת שופכת לפניו את כל לבה המר: „הרשיל כך” ו„הרשיל כך”.

האב, על-פי טבעו אדם טוב, מעולם לא היה מכה אותו. אמת נכון, היתה לו עגמת-נפש מ„מעשיו היפים” של הרשיל, ומצטער היה על כך ביותר, אבל כשהיתה האם החורגת מסיימת את דברי הטרוניה והקיטרוג, היה מחייך חיוך עצוב:

— סופו שיהיה עוד אדם, ולאמה, אל תדאגי. ראה תראי, סופו שיהיה עוד אדם... „אדם יסודו מעפר וסופו לעפר”.

כשראתה האם החורגת שהאב פומר את כל העניין הזה בחידוד, מצאה לה כעצמה מוצא ועצה. לצבוט ידעה היטב, והיתה צובטת אותו. ומכל צביטה היתה, כפי שאומרים, „רואה את קראקא ולכוב”.

והרשיל השיב כנגד צביטותיה ב„מעשים טובים” חדשים וב„מעשי חידודין” חדשים.

הנה, כזה הוא היה. שובב יחיד ומיוחד במינו. ממש המלך בכבודו וכעצמו של כל הקונדסים.

ואצלם בבית היה מתהלך לו תרנגול, כמי שמתהלך בכרמו של אביו. והתרנגול הזה היה נוהג ככל העולה על לבו, והיה עושה מה שעושה בכל מקום שנראה לו. שום אדם לא פגע בו. שום אדם לא בא עליו בשאלה ובטענה. האם החורגת, שלגבי הרשיל היתה רעה מכלב, היתה לגבי התרנגול ממש יונה.

האם החורגת, שהאמינה בשדים, ברוחות ובגלגולים, פיתתה עצמה להאמין, שהתרנגול הזה אינו אלא גלגול של בעלה הראשון

פאלן געווארן אויף א גאנצן טאג; אהיים געקומען ערשט צו וועטשערע.

ווען דער טאטע פלעגט אהיימקומען פונעם מארק אן אפגע- הארעוועטער, א מידער, פלעגט די שטיפמאמע אויסניסן פאר אים איר גאנץ ביטער הארץ; „הערשל אזוי“ און „הערשל אזוי.“ דער טאטע, במבע א גומער, האט אים קיינמאל נישט גע- שלאגן. אמת, ער האט געהאט עגמת-נפש פון הערשלאס „שטיק- לעך“, ס'האט אים בפירוש געארט, און אז די שטיפמאמע האט געענדיקט „צושטעלן א בענקעלע“, פלעגט ער טרויעריק א שמויכל טאן:

— ער וועט נאך זיין א לייט, זלאטע, זארג זיך נישט. וועסט נאך זען, אז ער וועט זיין א לייט, נאר... פון די „ארעמע לייט“.

זעענדיק אז דער טאטע קומט אפ דעם ענין מיט א ווערטל, האט די שטיפמאמע זיך אליין אן עצה געגעבן. קנייפן האט זי געקענט, האט זי אים געקניפן. פון יעדן קניפ האט ער, ווי מען זאגט, „געזען קראקע מיט לעמבעריק.“ און הערשל האט געענטפערט אויף איר קנייפן מיט נייע „שטיקלעך“ און מיט נייע „שפיצלעך“.

אט אזא איז ער געווען. א שטיפער איינער אין דער וועלט. דער סאמאראדנער מלך פון אלע קונדייסים.

ביי זיי אין שטוב האט זיך ארומגעדרייט א האץ, ווי ביי זיין טאטן אין וויינגארטן. דער דאזיקער האץ האט געטאן וואס ער האט געוואלט. אנגעמאכט דארטן, ווי ער האט געוואלט. קיינער האט אים נישט געטשעפעט. קיינער האט אים נישט גע- פראגעט קיין שאלות. די שטיפמאמע, וואס איז צו הערשלען געווען ערגער ווי א כלב, איז צום האץ געווען ווי א מויב.

די שטיפמאמע, וואס האט געגלויבט אין שדים, רוחות און גילגולים, האט זיך איינגערעדט, אז דער האץ איז א גילגול פון

הירש-מנדיל. הפר הכירה אותו ב„הצצת הצדדין” שלו וברעידה שהיה מרעיד ראשיו. הירש-מנדיל לכל פרמיו ודקדוקיו.

כשלא נמצא עמה איש בכית, באמת היתה קוראת לו בשם „הירש-מנדיל” ומנגבת בסינור את עיניה:

— אתה נענש על הטאיך, הירש-מנדיל. בתרנגול נתגלגלת, אוי לי ואכוי לי. מי זה אמר לך לרוץ אחרי כל הבתולות, הירש-מנדיל? הוזהר הוזהרתיך, הירש-מנדיל, עכשיו נתגלגלת בתרנגול, אוי לי ואכוי לי.

ורגע לאחר-מכן:

— שיחק לך המזל, הירש-מנדיל, שנפלת אל תוך ידי שלי, ואני הכרתיך. אצל אחר כבר מזמן היו שוחטים אותך, מזמן היו אוכלים אותך וגם שוכחים אותך.

והתרנגול הירש-מנדיל היה מרגיש בפירושו, שהאם החורגת ידידה היא לו. אם גם הוא הכיר, כי היא היתה לפניו אשתו שלו, דבר זה אין הרשיל זומרווינט יודע. ומה שאין הוא יודע, לא יהא מספר.

כמה וכמה תרנגולים ותרנגולות כבר הלכו לשחיטה, הירש-מנדיל התרנגול נשאר בחיים, שמור ומוגן בידי האם החורגת, שמזמן לזמן היתה מאכילה אותו אפילו בשר-פרעיים משל תרנגולות אחרות שנשחטו.

שכן האם החורגת נזכר לה, כי בעלה הראשון, הירש-מנדיל, היה אוהב כרע-של-תרנגולת, אהבת נפש ממש.

דבר המובן הוא, שהיה הרשיל זומרווינט שונא את הירש-מנדיל התרנגול, מפני שהיה שונא את אמו החורגת.

כל מקום שהיה יכול, היה גורם לו לתרנגול קיצורי-ימים. ועל מריסת נוצות, כזו אחר זו, אין להרבות בדברים.

אם נתנמנם התרנגול, היה הרשיל מעירו ומעוררו. פגע בו

איר ערשטן מאן הערש-מענדל. זי האט אים דערקענט אין זיין „זייטיקן קוק“ און אין זיין צימערן מיטן קעפל. הערש-מענדל מיט די ביינער.

אז קיינער איז נישט געווען אינדערהיים, האט זי אים טאקע גערופן „הערש-מענדל“ און זיך געווישט מיטן פארטוך די אויגן:

— קומסט אָפּ, הערש-מענדל. אַ האָן ביסטו געוואָרן, וויי איז מיר. ווער האָט דיר געהייסן נאַכלויפן אַלע מיידן, הערש-מענדל? כ'האַב דיך געוואָרנט, הערש-מענדל, איצט ביסטו מגולגל געוואָרן אין אַ האָן, וויי איז מיר.

אַ רגע שפּעטער:

— דיין מזל, הערש-מענדל, וואָס ביסט אַריינגעפאַלן צו מיר אין די הענט און כ'האַב דיך דערקענט. ביי אַן אַנדערן וואָלט מען דיך שוין פון לאַנג געקוילעט, פון לאַנג אויפגעגעסן און פון לאַנג שוין אין דיר פאַרגעסן.

און דער האָן הערש-מענדל האָט בפּירוש געפּילט, אַז די שטיפּמאַמע איז אים אַ פּריינט. צי ער האָט אויך דערקענט, אַז זי איז אַמאָל געווען זיין ווייב, ווייסט נישט הערשל זומערווינט. און דאָס וואָס ער ווייסט נישט, וועט ער נישט דערציילן.

וויפל הענער און הינער מען האָט שוין נישט אויסגעקוילעט, הערש-מענדל דער האָן איז געבליבן לעבן, כאַהיט און באַשיצט פון דער שטיפּמאַמע, וואָס האָט אים אַפּילו געגעבן פון צייט צו צייט עסן הינערשע פּולקעס פון אַנדערע געקוילעטע הינער.

די שטיפּמאַמע האָט זיך דערמאָנט, אַז איר ערשטער מאָן, הערש-מענדל, האָט ליב געהאַט אַ הינערשע פּולקע, ס'לעבן.

פאַרשטייט זיך, אַז הערשל זומערווינט האָט פּיינט געהאַט הערש-מענדל דעם האָן, ווייל ער האָט פּיינט געהאַט די שטיפּמאַמע.

ווי ער האָט נאָר געקענט, איז ער דעם האָן דערגאַנגען די יאָרן. פון אויסרייסן פּעדערן איינציקווייז, רעדט מען שוין נישט.

בתרנגול בהצר, היה מרדף אחריו עד כדי-כך ועד כדי-כן, שהיה התרנגול פושט את כנפיו ומרפרף ועולה ויושב על הגדר, פושט צווארו ומשמיע קוקוריקו, קורא את האם החורגת לעזרה ולהצלה.

והאם החורגת, בשמעה את קריאת-העזרה המיואשת של הירש-מנדיל התרנגול, היתה מזדרות וכאה, ספק חיה ספק מתה, וגואלת אותו מידיו של הרשיל.

לגבי האם החורגת היה קול-קריאה צרוד של התרנגול עוד רציה ועוד סימן, שיש לה כאן עסק עם גלגולו של בעלה הראשון ע"ה. כך היה קורא כתרנגול, בשעה שהיו מכבדים אותו בעליה לתורה.

מתרחש פעם אחת, הרשיל השוכב רידף שוב את התרנגול על-פני החצר. התרנגול נישא כחלל-האוויר בכנפים שלוחות, כמין רוח רעה. הרשיל נהנה מכך הנאה גדולה. הוא רידף אותו, ובשעת מעשה היה מזמר את שיר-הזמר, שהוא עצמו חיבר שבוע אחד קודם לכן, כשראה את התרנגול מנקר בכרע של תרנגולת מבושלת :

הִרְשֵׁם מְנַדִּיל זֹלִיל תְּרַנְגֵּלֶת

לְגִדֵּל יוֹתֵר אֵל תִּהְיֶה לְךָ יִכְלֵת.

והתרנגול, כדרכו בשעת-חירום כזאת, פירפר ועלה על הגדר. אך הרשיל לא נתן לו מנוח, והוא קרא קוקוריקו, קרא לעזרה את האם החורגת. אבל האם החורגת לא נמצאה אותה שעה בבית. יצאה דווקא לקנות מה בחנות-המכולת. בדרך פגשה את גיטל הלוחשת-על-המפה, ונכנסה עמה בשיחה על שדים, רוחות וגלגולים ושאר ענייני נשים.

כשחזרה הביתה מצאה את הרשיל שלנו להנמט ומלוהט ומאושר, כשהוא מרדף את התרנגול, והתרנגול בקושי עוד היה מחרחר.

האָט דער האָן געכאַפט אַ דרימל, האָט אים הערשל אויפֿ-
געוועקט. האָט ער דעם האָן אָנגערטראָפֿן אין הויף, האָט ער אים
אַזוי לאַנג געיאָגט, ביז דער האָן האָט אַרויפגעפלאַטערט אויפֿן
פלוים און זיך הייזעריק צעקרייעט, גערופן צו הילף די שטיפמאַמע.

די שטיפמאַמע, דערהערנדיק דעם פאַרצווייפלטן קריי פון
הערש-מענדל דעם האָן, איז געקומען צולויפֿן נישט-מױט נישט-
לעבעדיק און אים אויסגעלייזט פון הערשלס הענט.

פאַר דער שטיפמאַמען איז יעדער הייזעריקער קריי פונעם
האָן געווען נאָך אַ סימן, אַז זי האָט דאָ צו מאַן מיט אַ גילגול
פון איר ערשטן מאַן ע"ה. אַזוי פלעגט ער קרייען, ווען מען פלעגט
אים מכבד זיין מיט אַן עליה.

מאַכט זיך אַמאָל, דער שטיפער הערשל האָט ווידער גע-
יאָגט דעם האָן איבערן הויף. דער האָן האָט זיך מיט צעפלאַשעמע
פליגל געטראָגן ווי אַ נישט-גומער. הערשל האָט דערפון ווילד
הנאה געהאַט. ער האָט זיך געיאָגט נאָך אים און געזונגען דאָס
לידל, וואָס ער האָט אַליין צוגעטראַכט אַ וואָך אויף צופריער,
ווען ער האָט געזען דעם האָן פיקן אַ הינערשע פולקע:

הערש-מענדל הינער-פרעסער

דו זאַלסט נישט וואַקסן גרעסער.

דער האָן איז, ווי זיין שטייגער אין אַזאַ סכנה, אַרויף אויפֿן
פלוים. נאָר הערשל האָט אים נישט צורו געלאָזט. ער האָט גע-
קרייעט, גערופן צו הילף די שטיפמאַמע. די שטיפמאַמע איז אַבער
נישט געווען אין דער היים. זי איז גראַד געגאַנגען עפעס איינ-
קויפֿן אין שפייז-געוועלבל. אויפֿן וועג האָט זי אָנגערטראָפֿן גיטל
די שפרעכערין און מיט איר פאַרפירט אַ שמועס וועגן שדים,
רוחות און גילגולים, און אַנדערע ווייבערישע זאַכן.

ווען זי איז אַהיימגעקומען, האָט זי געטראָפֿן אונדזער הערשל
אַ צעפלאַמטן, אַ גליקלעכן, זיך יאָגנדיק נאָכן האָן, און דער האָן
האָט שוין קוים-קוים געכאַרכלט.

שנמל הרשיל את שלו מתחת ידה, דבר זה אין צורך לספרו.
האם החורגת תילשה לו יפה-יפה באזניו. הרשיל בנם רק ניצל
מבין ידיה. בברחו מלפניה הסב ראשו ושילח כנגדה לשון, ותיכף
ומיד באמת נתן קולו בשיר על-פני כל הרחוב, שיהיו זקן ומסך
שומעים את הזמר:

הירש מנדיל זולל תרנגולת
לגלל יותר אל תהיה לך יכלת.

האם החורגת חיבקה את התרנגול הנגאל בזרועותיה, לחצה
אותו אל לבה וליחשה:

— אתה מתענת, הירש-מנדיל, אוי לי ואבוי לי!

ולהרשיל הכורח צעקה:

— המתן המתן, כשתבוא הביתה לארוחת-הערב, עתיד
אתה לקבל את שלך.

דבר המוכן מעצמו הוא, שלא בא הרשיל הביתה לארוחת-
הערב. רעב ועייף היה מתהלך ברחובות. בדמיונו ראה, היאך הירש-
מנדיל התרנגול מנקר כרע-של-תרנגולת, והיאך האם החורגת
מאחלת לו בלבב שלם:

„אכול, אכול, הירש-מנדיל, שיהיה לך לבריאות!“

הרשיל כבר התחרט. לשם מה היה כל זה דרוש לו? עכשיו
מכרסם אותו הרעב, אך לחזור הביתה הוא מתיירא.

בלילה, שעה שהכול כבר ישנו, חזר הרשיל הביתה. בשקט,
על קצות אצבעותיו, טיפס ועלה על עליית-הגג ושכב ברעבונו
לישון.

וחלום מוזר חלם: הוא עצמו הנהו תרנגולון צעיר, שוכבני.
אמו החורגת, תרנגולת שמנה ומכובדת, מוליכה אותו בפעם
הראשונה אל ה„חדר“.

אז הערשל האָט געלייזט דאָס זייניקע, איז איבעריק צו דערציילן. די שטיפּמאַמע האָט אים גוט-גוט אָנגעדרייט די אויערן. הערשל האָט זיך קוים אַרויסגעריסן פון אירע הענט. אַנטלויפנדיק האָט ער איר אַרויסגעשטעלט די צונג און טאַקע טיכף זיך צע-צעזונגען איבער דער גאַנצער גאַס, קינד און קייט זאָלן הערן:

הערש-מענדל הינער-פרעסער

דו זאָלסט נישט וואַקסן גרעסער.

די שטיפּמאַמע האָט געהאַלטן דעם אויסגעלייזטן האָן אין אירע אַרעמס, אים צוגעטוליעט צום האַרצן און געשעפּטשעט:

— קומסט אָפּ, הערש-מענדל, וויי איז מיר!

און דעם אַנטלויפנדיקן הערשל האָט זי נאַכגעשריגן:

— וואַרט, וואַרט, אַז דו וועסט אַהיים קומען צו וועטשערע,

וועסטו ערשט כאַפּן דאָס דייניקע.

פאַרשטייט זיך, אַז הערשל איז נישט אַהיימגעקומען צו וועטשערע. אַ הונגעריקער האָט ער זיך אַרומגעדרייט איבער די גאַסן. אין דמיון געזען ווי הערש-מענדל דער האָן פיקט אַ הינערשע פולקע, ווי די שטיפּמאַמע ווינטשט אים צו מיטן גאַנצן האַרצן:

„עס, עס, הערש-מענדל, זאָל דיר וויל באַקומען!“

הערשל האָט חרטה געהאַט. צו וואָס האָט עס אים גע-טויגט? איצט טאַטשעט אים דער הונגער, נאָר אַהיים גיין האָט ער מורא.

ביינאַכט, ווען אַלע זענען שוין געשלאָפּן, איז הערשל אַהיימ-געקומען. שמיל, אויף די שפיץ-פינגער, איז ער אַרויפגעקראַכן אויפן בוידעס און זיך געלייגט אַ הונגעריקער שלאָפּן.

אַ מאַדנעס הלום האָט ער געהאַט: ער אַליין איז אַ יונג הענדל, אַ פאַרשייטס. די שטיפּמאַמע, אַ פעטע, בכבודיקע הון, פירט אים דאָס ערשטע מאָל אין חדר אַריין.

דער מלמד — גאַט מיינער! — איז הערש-מענדל דער האָן.

והמלמד — אלוהים שבשמים! — הוא הירש-מנדיל
התרנגול. הוא מחזיק את ראישו, כהרגלו, נוטה לצד אחד, והוא
שואלו:

„קמין אלף, מה הם?”

ומיד לאחר זה נקירה בראישו.

„וקמין גימל, בן חמד?”

ושוב נקירה בראישו.

נבהל התעורר הרשיל משנתו והתכונן על-כל סביבותיו.

כן, הוא נמצא בעלית-הגג, והכול לא היה אלא חלום.

הוא נשם לרווחה והטה אזנו לשמוע כל רחש.

אך מי זה משמיע קול-נקירה ולקיטה, אף-על-פי-כן?

הוא ניגש לאימו אל צוהר-הגג ושירבב את ראשו החוצה.

ברגע הראשון נשאר הרשיל עומד נדהם. רקיע-השמים היה

זרוע כוכבים. על ארובת-העישן השחורה עמד הירש-מנדיל התרנגול

והיה מנקר ומלקט במקורו החד את הכוכבים הזורעים בשמים.

התרנגול השומה כסבור היה, הללו זרעונים הם.

מיד הרגיש הרשיל בסכנה. אם יניח להירש-מנדיל להוסיף

לנקר וללקוט כך את הכוכבים, עתיד הלה להפוך לתל-שממה את כל

ליל-הקיץ כולו, ולא לילה זה בלבד, אלא כל לילות-הכוכבים כולם.

שכן כידוע, מניח לילה אחד לחברו בירושה את הכוכבים.

הרשיל זהל בחשאי ויצא מתוך צוהר-הגג. בזחילה על בטנו

התקרב אל הארובה לאט-לאט, שהירש-מנדיל לא ישמע ולא

ירגיש בו.

והירש-מנדיל התרנגול באמת היה כל-כך עסוק באכילה,

שלא שמע באמת ולא כלום.

פתאום תפס אותו הרשיל בכנפיו. והירש-מנדיל התרנגול

נבהל עד כדי כך, שמרוב פחד הקיא בחזרה את כל הכוכבים,

שכבר הספיק ללקוט ולבלוע.

ער האלמ, ווי זיין שטייגער, דאס קעפעלע אויף-א-זייט און ער
פרעגט אים :

„קמין אלף, ווי מאכט?“

און טאקע תיכף א פיק אים אין קעפל.

„און קמין גימל, אינגעלע?“

און נאכאמאל א פיק אים אין קעפל.

א דערשראקענער האט זיך הערשט אויפגעכאפט פונעם

שלאף און זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטן.

יא, ער איז אויפן בוידעם און אלץ איז געווען א הלום.

ער האט אפגעאטעמט און זיך שארף איינגעהערט.

אבער ווער פיקט עס פארט?

ער איז פאמעלעך צוגעקראכן צום דאך-פענצטערל און

ארויסגעשטעקט דעם קאפ. די ערשמע רגע איז הערשט געבליבן

ווי געפלעפט. דער הימל איז געווען אויסגעשטערנט. אויפן שווארצן

קוימען איז געשטאנען הערש-מענדל דער האן, און געפיקט מיט

זיין שארפן שנאבל די שמערן.

דער נארישער האן האט געמיינט אז דאס זענען זערגעס.

הערשט האט דערפילט די סכנה. לאזן הערש-מענדלען אזוי

ווייטער פיקן די שמערן, מאכט ער א תל פון דער גאנצער זומער-

נאכט, נישט נאר פון דער, נאר פון אלע שמערן-נעכט בכלל.

ווייל ווי ס'איז באקאנט, לאזט איין נאכט איבער דער צווייטער

בירושה די שמערן.

הערשט איז פאמעלעך ארויסגעקראכן דורכן דאך-פענצטערל.

אויפן בויד האט ער זיך פאמעלעך-פאמעלעך דערנענטערט צום

קוימען, הערש-מענדל זאל נישט הערן.

און הערש-מענדל דער האן איז טאקע געווען אזוי פארנו-

מען מיט דער אכילה, אז ער האט טאקע גארנישט נישט געהערט.

מיטאמאל האט אים הערשט א כאפ געטאן ביי די פליגל.

הערש-מענדל דער האן האט זיך אזוי דערשראקן, אז פאר שרעק

הרשיל סובב את התרנגול המפוחד מעל לראשו, ובשעת-
מעשה היה מזמר שיר-זמר חדש, שעלה במחשבתו אותו רגע:

הִיר־שֶׁמֶן דִּיל פּוֹכְבִים נֶקֶר,

הָאֶקִילָה הִיא אֶצְלוֹ עֶקֶר.

הכוכבים רימוזו אליו מרקיע-השמים בעיניהם הפיקחות,
והרשיל הבין את כוונתם:

„הרשיל, לעולם לא נשכח לך את הטובה הזאת“.

בכמה הרגעים הראשונים היה התרנגול נבוך ומכולכל
כולו. סעודת-הכוכבים, שערך לעצמו בהנאה גדולה ויתירה, נפסקה
לו כמפתיע כל-כך, שתחילה לא ידע כלל, מה מתרחש כאן.

ורק לאחר שתפס אותו הרשיל בכנפיו והתחיל מסובב אותו
מעל לראשו ומרקד עמו מסביב לארובה, התאושש מתדהמתו
והתחיל קורא קוקוריקו בקול אימים.

שאר התרנגולים שבעיירה השיבו כנגדו, כדרכם של
תרנגולים. והיה קול הקריאות גדול וחזק עד כדי כך, שבעלי-בתיה
של העיירה נתעוררו משנתם, נטלו ידיהם והיו סכורים, שכבר
הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמו החורגת של הרשיל שמעה את קריאת-האזעקה הנואשת
של הגלגול שלה... ומיד הרגישה בסכנה. בכותונתה כלבד לעורה
והמגרפה בידה, טיפסה ועלתה אל עליית-הגג ובקושי נדחקה
ועברה גם היא דרך הצוהר.

מה נטל הרשיל בחלקו, כבר יכולים אתם לתאר לעצמכם.
האם החורגת לא קימצה לו.

הרשיל זומרווינט יכול עוד כהיום הזה להראות לכם את
סימני התכלת והכחלת של המכות ההן. אבל כדאי היה הדבר:

האַט ער צוריק אויסגעבראַכן אַלע שטערן וואָס ער האָט שוין געהאַט אויסגעפיקט.

הערשל האָט מיטן דערשראַקענעם האָן געדרייט איבערן קאַפּ און געזונגען אַ ניי לידל, וואָס איז אים גראַד איינגעפאַלן:
„הערש-מענדל שטערנפיקער,
די אַכילה איז דער עיקר“.

די שטערן אויפן הימל האָבן ממזריש צו אים אַראַפּגעוונקען,
הערשל האָט פאַרשטאַנען זייער מיין:
„הערשל, מירן דיר קיינמאַל נישט פאַרגעסן די טובה“.

די ערשטע פאַר מינוט איז דער האָן געווען אַזוי פרימש-מעליעט, דאָס שטערן-מאַלצייט, וואָס ער האָט געפראַוועט שמי-לעהייט מיט אַזאַ הנאה, איז אַזוי אומגעריכט איבערגעריסן געוואָרן, אַז ער האָט די ערשטע פאַר מינוט נישט געוואָסט בכלל וואָס ס'מוט זיך מיט אים.

ערשט ווען הערשל האָט מיט אים אָנגעהויבן צו דרייען איבערן קאַפּ און גענומען טאַנצן אַרום דעם קוימען ווי אַן אינדיאַ-נער, האָט ער זיך מוראדיק צעקרייעט.

די הענער פונעם שטעמל האָבן אים אָפּגעענטפערט, ווי ס'איז דער שטייגער פון הענער. ס'איז געוואָרן אַזאַ קרייעריי, אַז די באַלעבאַטים פון שטעמל האָבן זיך אויפגעכאַפּט, אָפּגעגאַסן געגל-וואַסער, געמיינט, אַז ס'טאַגט שוין.

הערשלס שטיפמאַמע האָט געהערט דאָס פאַרצווייפלטע קרייען פון איר גילגול... זי האָט דערפילט די סכנה. אין הוילן העמד און מיט דער קאַטשערע אין דער האַנט איז זי אַרויף אויף דעם בוידעם, קוים זיך אַדורכגעשפאַרט דורכן דאָך-פענצטערל. וואָס הערשל האָט אָפּגעלייזט, קענט איר זיך שוין אַליין פאַרשטעלן. די שטיפמאַמע האָט אים נישט געזשאַלעוועט.

הערשל זומערווינט ווייזט נאָך היינט די ברוין-און-בלאַע סימנים פון יענע קלעפּ. אַכער ס'האַט זיך געלוינט:

„את הכוכבים אף-על-פי-כן הצלתי“.
והירש-מנדיל התרנגול — למן הלילה ההוא והלאה שוב לא
חזר אל זיוו הראשון. ולאחר כמה שבועות נמצא בפינה מפינות
החצר וראשישו שמוט לו, כדרכו תמיד, הצדה, בפעם האחרונה.
באיזה גלגול הוא מגולגל כהיום הזה, דבר זה אינו ידוע לשום
בן-אדם. ואילו הוא, הרשיל, חזר לקדמותו לאחר המכות שקיבל.
והא ראייה: הנה הוא חי וקיים ומספר מעשיות שהיו ונתרחשו
באמת בו בעצמו.

— — —

הנה, למשל, סיפור-המעשה בצפרים:
התרחש התרחש הדבר לפני שנים הרבה. הרשיל היה בזמן
ההוא בחור כבן שמונה-עשרה — תשע-עשרה, בחור כהלכה. אחותו
הצעירה ממנו איידל כבר היתה נשואה. אך האם החורגת עוד
היתה, כדרכה, רוטנת:
„אצל בריות-בני-אדם בחור שכזה כבר הוא אב לילדים,
והלזה מתהלך לו בטל ומתבטל. רודף אחרי בתולות. עתיד סופך
להיות כסופו של הירש-מנדיל שלי. זכור את דברי“.
אבל מילא מה שהאם החורגת היתה רוטנת. רוחשת-טובה
מעולם לא היתה לו, ומאז מותו של הירש-מנדיל התרנגול —
בודאי שלא.
דרך אגב, כל שנה — ביום פטירתו של הירש-מנדיל
התרנגול — היתה תורמת נרות לבית-הכנסת, ועוזר השמש היה
אומר קדיש בתשלום.
בקיצור, אחותו הצעירה של הרשיל, איידל שמה, נישאה
למזל ולתקופת השנה ילדה בן-זכר.
שני ימים קודם הכרית קרא האב להרשיל, נפנה עמו אל
הצד ואמר לו:

„די שטערן האב איך פארט גערעמטעוועט“.
הערש-מענדל דער האָן איז פון יענער נאכט אָן געוואָרן
עפעס נישט מיט אלעמען. אין אַ פּאַר וואָכן אַרום האָט ער פּאַר-
וואָרפן דאָס קעפל צום לעצטן מאל אין אַ ווינקל פונעם הויף.
אין וואָס פּאַר אַ גילגול ער איז היינט, ווייסט קיינער נישט.
ער, הערשל, איז אָבער געקומען צו זיך פון די קלעפּ. אַ סימן:
אַט לעבט ער און דערציילט אמתע מעשיות וואָס האָבן זיך גע-
טראָפּן טאָקע מיט אים אליין.

אַט למשל, די מעשה מיט די פייגל:

געשען איז דאָס מיט יאָרן קריק. הערשל איז דענסטמאַל
געווען אַ בחור פון אַ יאָר אַכצן-ניינצן, אַ יונג מיט ביינער. זיין
אינגערע שוועסטער איידל האָט שוין געהאַט חתונה געהאַט.
נאָר די שטיפּמאַמע האָט נאָך, ווי איר שטייגער, געוואָרטשעט:
„ביי לייטן איז אַזאָ יונג שוין אַ טאַטע, נאָר דאָס דרייט
זיך אַרום פּוסט און פּאַסט. יאָגט זיך נאָך מיידן. וועסט נאָך האָבן
דעם זעלבן סוף ווי מיין הערש-מענדל. געדענק מיינע רייד“.
נאָר מאלע וואָס די שטיפּמאַמע האָט געוואָרטשעט. קיין
פריינט איז זי אים קיינמאַל נישט געווען, און זינט דעם טויט
פון הערש-מענדל דעם האָן — אַוודאי און אַוודאי נישט.
אַגב, האָט זי יעדעס יאָר — אין טאַג וואָס הערש-מענדל
דער האָן איז נפטר געוואָרן — געגעבן ליכט אין שול און עוזר
דער שמש האָט געזאָגט קדיש פאַר באַצאַלמס.
הקיצור, הערשלס אינגערע שוועסטער איידל האָט מיט
מזל חתונה געהאַט און צום יאָר איז זי געלעגן געוואָרן מיט אַ
אינגל.
צוויי טעג פאַרן ברית האָט דער טאַטע אַוועקגערופן הערש-
לען אין אַ זייט און צו אים געזאָגט:

— רתום, בני, את הסוס, וסע אל דאראפאן אל זלמן המוזג ואמור לו, בני, שיתן לך את חביונת-היין, שייחד בשבילי לפני עשרים שנה. אם ירצה השם, מחרתים, כך תאמר לו, יהיה היום השמחה ביותר בחיי: הנכד הראשון. קח את השוט, הרשיל, רתום את הסוס בעגלה וסע בשלום ושוב בעוד מועד עם חביונת היין, ששמחת הברית לא תהיה הלילה מופרת.

אביו של הרשיל וזלמן המוזג מדאראפאן היו ידידים טובים ומושבעים. גוף אחד ונשמה אחת. כשנפגשו שוב לפני כעשרים שנה בערך, לאחר תקופה ארוכה, הלך זלמן המוזג והוריד לעיני ידיו חביונת יין אל המרתף, וכשהוא חובט לו לחברו על הכתף, אמר לו, כי את חביונת-היין הזאת יכול הוא לשלוח לקחתה לו כל שעה שיהיה לכו טוב עליו ויהיה נדמה לו, כי זה הוא היום המאושר ביותר בחייו.

עשרים שנה בערך עמדה החביונת במרתפו של זלמן המוזג, עד שהגיעה שעתה.

זו הפעם הראשונה בחייו ראה הרשיל את פניו אביו קורנים. רק שמחה אמיתית מסוגלת להעלות בפניו של אדם אור כזה. הרשיל רתם סוס ועגלה ולקח בידו את השוט עם הציצית האדומה:

„ויו, ערמוני, לדאראפאן!“

עד לדאראפאן היה מהלך רב. מעלה-ההר, מורד-ההר. שדה ויער, צפצפות לצדי הדרך. צפרים וזהב-השמש.

הסוסון, לאחר אכילה ומנוחה, היה רץ מעצמו, לא המתין שיהא הרשיל מזכיר לו בשוט.

— שפאן איין, מיין זון, דאָס פּערד און פּאַר אַריבער קיין דאראכאן צו זלמן דעם שענקער און זאָג אים, מיין זון, אַז ער זאָל דיר געבן דאָס פּעסל וויין, וואָס ער האָט אַוועקגעשטעלט פאַר מיר מיט צוואַנציק יאָר צוריק. אַם ירצה השם, איבערמאַרגן, אַזוי זאָג אים, וועט זיין דער פּריילעכסטער טאָג אין מיין לעבן: דאָס ערשמע אייניקל. נעם די ביימש, הערשל, שפּאן איין דאָס פּערד און פּאַר און קום באַצייטנס מיטן פּעסל וויין, דער ברית זאָל הלילה נישט ווערן פאַרשמערט.

הערשל טאַמע און זלמן דער שענקער פון דאראכאן זענען געווען געשווירענע גוטע ברידער. איין גוף און איין נשמה. מיט אַן ערך צוואַנציק יאָר צוריק, ווען זיי האָבן זיך נאָך אַ לאַנגער צייט נאַכאַמאַל געטראָפּן, האָט זלמן דער שענקער פאַר זיין חבר אין די אויגן אַראַפּגעשטעלט אַ פּעסל וויין אין קעלער, און אַ קלאַפּ-טוענדיק זיין חבר אין פלייצע, אים געזאָגט, אַז דאָס פּעסל וויין קען ער שיקן נעמען, ווען ער וועט זיין אויפגעלייגט און ווען עס וועט זיך אים דוכטן, אַז ס'איז דער פּריילעכסטער טאָג אין זיין לעבן.

אַן ערך צוואַנציק יאָר איז געשמאַנען דאָס פּעסל ביי זלמן דעם שענקער אין קעלער, ביז ס'האָט זיך דערוואַרט. דאָס ערשמע מאָל אין זיין לעבן האָט הערשל געזען דעם טאַמנס פנים שיינען. נאָר אמתע פרייד איז מסוגל צו אַזאַ ליכטיקייט.

הערשל האָט איינגעשפּאַנט פּערד און וואָגן, גענומען די ביימש מיט דער רוימער טראָלד אין האַנט אַריין:

„וויאַ, קאַשמאַן, קיין דאַראַכאַן!“

קיין דאַראַכאַן איז געווען אַ מהלך וועגס. באַרג-אַרויף, באַרג-אַראָפּ. פּעלד און וואַלד, טאַפּאליעס פּאזע וועג. פייגל און זונגאלד.

הרשיל רוחו היתה טובה עליו ביותר. והיה מצליף בשמונו
ככה-סתם בחלל-האוויר. על שפתיו היה מסתלסל חרוז, שנתחרז
לו זה עתה:

לא סוסון הוא, רק להבת
הוא נוסע פרכבת,
רץ ישר לדארבאן.
ושואל הוא: הרשיל, למה
בשוטון תצליף, תרעמה,
למה זה השוט לכאן?

הרשיל באמת הרגיש, שהשוט מיותר הוא. ומשום כך
המציא את שיר-הזמר הזה. ואולי רק משום כך, שעם שיר-זמר
נוח ונעים יותר בדרך.

לפנות-ערב בא והגיע לדארבאן. זלמן המוזג שמח בו
כמו באבן-טוב. וכי דבר מועט הוא, בנויחידו של חברו וידידו
הטוב ביותר!

הוא חבט לו להרשיל על כתפו:

— מה שלומו של אבא? נזדקן, הא?

וכשמסר לו הרשיל, מה היא השליחות שבשכילה בא, חבט
לו זלמן המוזג פעם שניה על כתפו:

— כך אני אוהב אותך, הרשיל. נמצא איפוא, שמגיע לנו
מזל-טוב. מוכן וברור, שהכיונת-היין בכבודה ובמקומה עומדת.
ובמשך השנים נעשה היין עוד יותר חזק, לא כמוני וכמו אביך,
שנעשינו זקנים ותשושים יותר.

ובאנחה סיים זלמן המוזג:

— הן, אילו היה האדם משול לחכיונה של יין!

דאָס פּערדל אויסגערוט און זאָט, איז געלאָפּן, נישט גע-
וואַרט, אַז הערשל זאָל עס דערמאָנען מיט דער ביימשיש.
הערשל איז געווען אויפגעלייגט ביז גאָר. געקנאַלט מיטן
ביימשיש סתם אין דער וועלט אַרײַן. אויף די ליפּן האָט זיך אים
געגרייזלט אַ גראַם, אָט ערשט טאַקע צוגעטראַכט:

נישט קיין פּערדל נאָר אַ באָן,
לויפט עס, פליט קיין דאַראַכאַן.
פּרעגט דאָס פּערדל: הערשל, ס'מיינטש?
זאָג, צו-וואָס טויג דיר די ביימשיש?

הערשל האָט טאַקע געפילט, אַז די ביימשיש איז איבעריק.
דערפאַר האָט ער צוגעטראַכט דאָס לידל. און אפשר בלויז דער-
פאַר, ווייל מיט אַ לידל איז היימלעכער אויפן וועג.
פאַרנאַכט איז ער אָנגעקומען קיין דאַראַכאַן. זלמן דער
שענקער האָט זיך מיט אים דערפרייט, ווי מיט אַן אבן-טוב. אַ
קלייניקיט, דער איינציקער זון פון זיין בעסטן חבר!
ער האָט הערשען אַ קלאַפּ געמאַן אין דער פלייצע:

— וואָס מאַכט עפעס דער טאַמע? אַלט געוואָרן, האַ?
און אַז הערשל האָט אים איבערגעגעבן זיין שליחות, האָט
אים זלמן דער שענקער ווידער אַמאַל אַ קלאַפּ געמאַן אין דער
פלייצע:

— אַזוי האָב איך דיך ליב, הערשל. הייסט עס, ס'קומט
אונדז אַ מזל-טוב. פאַרשמיט זיך, אַז דאָס פעסל וויין שמיט.
מיט די יאָרן איז עס געוואָרן שטאַרקער, נישט ווי איך און דיין
טאַמע: וואָס עלטער אַליץ שוואַכער.

און מיט אַ טיפּן זיפּן האָט זלמן דער שענקער פאַרענדיקט:
— אַך, ווען דער מענטש וואַלט געווען געגליכן צו אַ
פעסל וויין!

הערשל האָט אויסגעשפּאַנט דאָס פּערד, און כאַטש ער האָט

הרשיל התיר את הסוס, ואף-על-פי שהביא עמו שקיק שכולת-שועל מן הבית, לא הניח לו זלמן המוזג להתירו:

— שקיק שכולת-השועל שלך יהא שמור לך לדרך בשוכך. כהיום הזה, מכין אתה לי, סוסונך שלך הוא אורחו של סוסוני שלי. הם יהיו אוכלים מתוך שוקת אחת. סוסוני שלי מחבב אורחים. בדומה לבעל-הבית שלו. הבינות, הרשיל?

כשגמר הרשיל את עיסוקו עם הסוס, הזמין אותו זלמן המוזג אל חדר-האורחים הגדול. הוא מזג שתי כוסות יין, האחת לעצמו והאחרת לאורחו, ואמר:

— לחיים הרשיל! ויהי רצון, שישבע אבא שלך נחת ממך!

הרשיל היה עייף ורעב מן הדרך הארוכה. זלמן המוזג הרגיש בדבר ופנה אליו ואמר:

— אתה רעב, הרשיל. הפלזנית שלי עתידה לחזור כל רגע, היא הלכה אל לוויה.

הרשיל ידע, כי אשתו של זלמן המוזג, „זיסל הלואי על כל ישראל“ אינה מחסרת אפילו לוויה יהודית אחת בעיר.

ותמיד, בשובה מלוויה, היה דרכה לומר:

„לוויה היתה זאת, הלואי על כל ישראל!“

ומשום כך באמת קראו לה בעיר „זיסל הלואי על כל ישראל“.

כשחזרה „זיסל על כל ישראל“ הביתה, וזלמן המוזג סיפר לה „איזה אורח יקר יש לנו“, התחילה מיד מכינה ארוחת-ערב. ודחתה את הסיפור בדבר הלוויה לאחר-כך.

אך בשעה שהכול היו מסובים לשולחן, שוב לא יכלה להתאפק, והתחילה מספרת על הלוויה לכל פרטי פרטיה וסיימה את הסיפור כדרכה:

מיטגענומען א זעקל האַבער פון דער היים, האָט זלמן דער שענקער
עם נישט געלאָזט אויפבינדן:

— דיין זעקל האַבער וועסטו האָבן אויף צוריקוועגס.
היינט, פאַרשטייסטו מיך, איז דיין לאשעק, דער גאַסט פון מיין
לאשעק. זיי וועלן עסן פון איין קאַרעמע. מיין לאשעק האָט ליב
אורחים. געראַטן אין באַלעכאַס. פאַרשמאַנען, הערשל?

אַז הערשל האָט זיך אָפגעפאַרטיקט מיטן פערד, האָט אים
זלמן דער שענקער פאַרבעטן אין דער גרויסער סאַליע. אָנגעגאַסן
צוויי גלעזלעך וויין. איינס פאַר זיך און דאָס צווייטע פאַרן גאַסט:
— לחיים הערשל, און זאָל דיין טאַטע האָבן נחת פון דיר!

הערשל איז געווען מיד און הונגעריק פונעם לאַנגן וועג.
זלמן דער שענקער האָט דאָס דערפילט און זיך אָנגערופן:

— ביסטו הונגעריק, הערשל. מיין פלוניתמע איז מחויב
צוריקצוקומען אַ ליאָדע רגע. זי איז געגאַנגען צו אַ לוויה.

הערשל האָט געוואַסט, אַז זלמן דעם שענקערס ווייב, זיסל,
„אויף אַלע אידישע קינדער“, פאַרפעלט נישט קיין איין אידישע
לוויה אין שטאַט.

תמיד, צוריקקומענדיק פון אַזאַ לוויה, האָט זי געהאַט
אַ טבע צו זאָגן:

„אַ לוויה איז דאָס געווען, אויף אַלע אידישע קינדער!“
האָט מען זי טאַקע דערפאַר גערופן אין שטאַט „זיסל אויף
אַלע אידישע קינדער“.

ווען „זיסל אויף אַלע אידישע קינדער“ איז אַהיים געקומען
און זלמן דער שענקער האָט איר דערציילט, ס'אַראַ ליבן גאַסט
מיר האָבן, האָט זי תיכף גענומען צוגרייטן די וועטשערע. אָפגע-
לייגט דאָס דערציילן וועגן דער לוויה אויף שפעטער.

אַבער ווען אַלע זענען געזעסן ביים טיש, האָט זי זיך שוין
מער נישט געקענט איינהאַלטן, גענומען דערציילן וועגן דער לוויה
מיט אַלע פייטשעווקעס און פאַרענדיקט אויף איר שטייגער:

— לוייה היתה לו, הלואי על כל ישראל!

הרשיל שוב לא נהנת מן האוכל. ריח-הלוייה, שהיה נודף מאשתו של המוזג ומדבריה קלקל לו את טעם האכילה ונטל את תאכוננו.

עייף נפל הרשיל על משכבו ונרדם. בחלומו ראה לוייה. ארבעה יהודים נושאים את המיטה. אבא שלו מהלך וראשו מושפל. הוא נאנח אנחה מרה ואומר אל האם החורגת, המהלכת על-ידו שותקת:

„כבר אין עוד הרשיל!“

והאם החורגת משיבה בחידודין:

„תכשיט יקר היה... נוח היה לו שלא נולד...“

פתאום צצה ועולה, כמו מתחת לאדמה, זיסל אשת המוזג. גבוהה ורזה, לחייה נפולות יותר מן הרגיל. היא שולחת אצבעה כנגד הארון ואומרת בקול, שיהו כל היהודים שומעים:

„אבל לוייה יש לו, להרשיל שלנו, הלואי על כל ישראל!“

אשת המוזג נבלעת, נעלמת. הלוייה נעלמת. לא לוייה ולא מלזוים כאן, אלא ברית-מילה — ברית-מילה שלו, של הרשיל. הכול שמחים ומשתמחים... שותים יין, אוכלים דובשן. הרשיל רואה, היאך אימשה המוהל מתקרב אליו, את סכין-המוהלים הוא מחזיק בין שיניו. הרשיל רוצה לצעוק ולהודיע, שכבר מלוי אותו פעם אחת, אבל אינו יכול. הוא רוצה לברוח, אבל הרגלים כבדות אצלו, כעופרת...

הרשיל התעורר מן השינה, ירק שלוש פעמים. בחוץ כבר היו יהודים עוסקים במיקח-וממכר. אצל זלמן המוזג בבית-המוזג כבר היו יושבים איכרים. הם עישנו מאחזרקה ושתו יין.

— א לוויה האָט ער געהאַט, אויף אַלע אידישע קינדער!
הערשלעך איז דאָס עסן נישט באַקומען. דער לוויה-ריח,
וואָס האָט געשלאָגן פון דער שענקערקע, און פון אירע רייד, האָט
אים פאַרשלאָגן דעם אַפּעטיט.

אַ מידער איז הערשל אַוועקגעפאַלן אויף זיין געלעגער. אין
חלום האָט ער געזען אַ לוויה. פיר אידן טראָגן די מיטה. דער טאַטע
גייט מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ. ער זיפצט און זאָגט צו דער
שמיפּמאַמען, וואָס גייט געבן אים שווייגנדיק:

„שוין, נישטאַ מער הערשל!“

און די שמיפּמאַמע ענטפּערט אים אַפּ מיט אַ שטאַך:
— „אַ טייערער תכּשיט געווען... ס'האַט בעסער נישט גע-
זאַלט געבוירן ווערן.“

פּלוצים וואַקסט אויס, ווי פון אונטער דער ערד, זיסל די
שענקערקע. דאָר און הויך, די באַקן מער איינגעפאַלן ווי גע-
וויינטלעך. זי טייטלט מיטן פינגער אויפן ארון און רופט זיך
אַפּ אויף אַ קול, אַלע אידן זאַלן הערן:

„אַבער אַ לוויה האָט אונדזער הערשל, אויף אַלע אידישע
קינדער!“

די שענקערקע פאַרשווינדט, ווערט געלס. די לוויה פאַר-
שווינדט. ווייס איך וואָס, ס'איז גאָר אַ ברית — זיין, הערשלס,
ברית. אַלע זענען זיך משמח... מען מרינקט וויין, מ'פאַרבייסט מיט
לעקער. הערשל זעט ווי אימזשע דער מוהל דערנענטערט זיך צו
אים. דאָס מעסער האַלט ער צווישן די ציין. הערשל וויל אַ געשריי
טאָן, אַז מען האָט אים שוין איינמאַל געמלט, נאָר ער קען נישט.
ער וויל אַנטלויפן, נאָר די פיס זענען אים שווער, ווי בליי...
הערשל האָט זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף, דריי מאַל אויס-
געשפיגן. אין דרויסן האָבן שוין אידן געהאַנדלט און געוואַנדלט.
ביי זלמן דעם שענקער אין שענק זענען שוין געזעסן פויערים.
זיי האָבן גערויכערט מאַכאַרקע און געטרונקען וויין.

עד מהרה היה הרשיל מלובש. הוא התרחץ, התפלל תפילה כולה על רגל אחת, אחר-כך רתם את הסוסון. זלמן המוזג עזר לו למעון את החביונת על גבי העגלה.

„וי, ערמוני!“

לפני יציאתו לדרך הופיעה „זיסל הלואי על כל ישראל“ עם צרור בידה. כך היא נתנה לו אוכל לדרך: וכי דבר מועט הוא, יום תמים של נסיעה; צריך לימול כלום אל הפה; הרי רק לפנות-ערב יבוא ויגיע, בעזרת-השם, הביתה.

הרשיל לקח את הצרור, ונמנע מלהביט בעיניה של אשת המוזג. שונא היה אותה, את חוככת-הליוות הזאת, שבלבלה לו את המוח כל אותו לילה בחלום, והיתה מוכנה להביא אותו לקבורה. רק לאחר שנסע הרשיל ויצא מדאראבאן, סר מעליו צלו של החלום שחלם בלילה שעבר.

הנה טחנת-הרוח, והנה הוא פונה ויוצא אל דרך-המלך, הרץ ועובר במעלה-ההר ובמורד-ההר דרך שדה ויער עד אל ביתו בעיירה.

השומ גם בדרך-שיבתו מיותר היה. אך מה יעשה; מאחר שלקחו עמו בצאתו, מן ההכרח שיביאו עמו בשוכו לביתו. היום היה יום-קייץ חם, והדרך מעלה אבק. הרשיל הסיר מעליו את מקטורנו.

„אה, מחייה נפשות!“

אך ככל שהרחיק יותר בדרך, יותר התחילה השמש לזהות ומלהטת. גרונו יבש, ובקושי היה תופס את הנשימה.

פתאום תפס הרשיל והכין, שאין הוא אלא שומה גמור: בעגלה מומלת חבית יין, והוא גרונו יבש מצמא. אמנם, חביונת-

אינס און צוויי איז הערשל געווען אן אַנגעטוענער. ער
האַט זיך געוואָשן, אַפּגעדאַוונט אויף איין פּוס, דערנאָך איינגע-
שפּאַנט דאָס פּערדל. זלמן דער שענקער האָט אים געהאַלפּן
אַרויפלייגן דאָס פּעסל וויין אויפן וואָגן.
— וויאָ, קאַשטאַן!

פאַרן אַפּפאַרן האָט זיך באַוויזן זיסל „אויף אַלע אידישע
קינדער“ מיט אַ פּעקל אין דער האַנט. דאָס האָט זי אים מיט-
געגעבן עסן אויפן וועג: אַ קלייניקייט, אַ גאַנצן טאַג פאַרן; מען
דאַרף עפּעס נעמען אין מויל אַריין; ערשט פאַרנאַכט צו וועט ער
מיט גאַטס הילף אַנקומען אַהיים.

הערשל האָט גענומען דאָס פּעקל, אויסגעמיטן צו קוקן
דער שענקערקע אין די אויגן. ער האָט זי פיינט געהאַט, אַט די
לוויג-גייערקע, וואָס האָט זיך אים אַרומגעפּלאַנטערט יענע נאַכט
אין חלום. געווען גרייט אים צו ברענגען צו קבורה.

ערשט ווען הערשל איז אַרויסגעפאַרן פון דאַראַבאַן, האָט
זיך פון אים אַפּגעטאַן דער שאַטן פונעם נעכטיקן חלום.

אַט איז די ווינטמיל, און אַט פאַרקערעוועט ער זיך צום
ברייטן שליאַך, וואָס לויפט באַרג-אַרויף, באַרג-אַראָפּ דורך פּעלד
און דורך וואַלד ביז אַהיים אין שטעטל.

די בייטש אויף צוריק איז אויך געווען איבעריק, נאָר פאַר-
פאַלן: מיטגענומען זי אין וועג אַריין דאַרף מען זי אַהיים ברענגען.
דער טאַג איז געווען אַ זומערדיק-הייסער, דער שליאַך אַ
שטויביקער. הערשל האָט פון זיך אַראָפּגעוואָרפּן ס'רעקל.

— אַה, אַ מחיה!

נאָר וואָס ווייטער, האָט די זון גענומען אַלץ מער בראַטן
און ברענען. אין האַלדז איז אים געוואָרן טרוקן, ער האָט קוים גע-
קענט כאַפּן דעם אַטעם.

מיטאַמאַל האָט זיך הערשל געכאַפּט, אַז ער איז דער אמתער
יאַלד: אין וואָגן ליגט אַ פּעסל וויין, און ער גייט אויס פאַר דורשט.

היין נועדה לברית-המילה, אך מה הפסד יהיה כאן, אם הוא ילגום לגימה אחת, וירווח את צמאוננו? מי זה ירגיש בכך ומי יתרעם על-כך?

ובלי לחשוב מחשבות הרבה, שלף הרשיל את הפקק מן החביונת, הרכין עצמו ולגם לגימה הגונה.

היין, כאמור, היה ישן וחזק. מן הלגימה ההגונה התחיל ראשו של הרשיל מסתחרר. העינים התחילו נדבקות. ועד מהרה נרדם. מזל היה לו, שהסוס ידע את הדרך.

כמה זמן היה ישן כך אין הוא זוכר. אך כשנתעורר ראה מחזה מוזר: מסביב לעגלה היו מוטלות למעלה ממאה צפרים על-גבי האדמה וכולן היו שיפורות מיין עד איבוד החושים.

רק עכשיו הבחין הרשיל שהוא שכח לחזור ולפקק את החביונת בפקק. בשעה שהיה הוא ישן נתכנסו ובאו הצפרים. כל צפור לגמה מעט מן היין, ומיד נפלה משופרת על האדמה.

הרשיל נודרו וקפץ מעל העגלה. חושש היה, שהצפרים יתעופפו וייעלמו מיד לכשיפוג שכרונו. הכל, כל-כך הרבה צפרים יפות בבת אחת. שמחה גדולה ונפלאה תהיה זו, כשתשמענה כולן את צפצופיהן מחר בברית-המילה.

ככיסו שלו פשפש ומצא חוט ארוך. בזו אחר זו קשר את כרעיהן של הצפרים, שהיו שקועות בשינה חזקה.

לאחר שכפת את כל הצפרים בחוט הארוך, כרך את החוט מסביב למתניו. וקשר בקשר חזק. עכשיו לא תוכלנה עוד להתעופף ולהיעלם, אפילו לאחר שיפוג מהן היין.

אמת, דאָס פעסל וויין איז פארן ברית, נאָר וואָס קען עס שאַטן,
אז ער וועט געבן אַ זופּ. לעשן דעם דורשט? ווער וועט זיך כאַפּן
און ווער וועט האָבן פאראיבל?

און נישט לאַנג געטראַכט האָט הערשל אַרויסגעשלעפט
דעם קאָרק פון פעסל, זיך צוגעבויגן און אַ פעסטן זשליאקע געטאָן.
דער וויין, ווי געזאָגט, איז געווען אלט און שטאַרק. פון דעם
פעסטן זשליאק האָט זיך ביי הערשלען אַנגעהויבן דרייען דער
קאָפּ. די אויגן האָבן זיך ביי אים גענומען קלעפּן. און אַט-אַט איז
ער אַנטשלאָפּן געוואָרן. אַ גליק וואָס דאָס פּערדל האָט געקענט
דעם וועג.

וויפּל ער איז אַזוי אָפּגעשלאָפּן, געדענקט ער נישט. נאָר
אז ער האָט זיך אויפגעכאַפט האָט ער דערזען אַ מאַדנע בילד:
אַרום דעם וואָגן זענען געלעגן אַריבער הונדערט פייגל אויף דער
ערד און אַלע זענען געווען מויט-שיכור.

ערשט איצט האָט זיך הערשל געכאַפט, אז ער האָט פאַרגעסן
צו פאַרשטאַפּן צוריק דאָס פעסל מיטן קאָרק. בשעת ער איז גע-
שלאָפּן, זענען אַנגעפלויגן די פייגל, יעדער פויגל האָט אַ זופּ געטאָן
פונעם וויין און איז תיכף אַוועקגעפאלן שיכור אויף דער ערד.

הערשל איז אַראָפּגעשפרונגען פונעם וואָגן. ער האָט מורא
געהאַט, אז די פייגל וועלן זיך צעפליען, ווען זיי וועלן זיך אויסניכ-
טערן. אַ שאַד, אַזויפיל שיינע פייגל מיטאַמאָל. ס'וועט זיין די
אמתע שמחה, ווען זיי וועלן זיך צעשפילן מאַרגן אויפן ברית.

אין קעשענע ביי זיך האָט ער געפונען אַ לאַנגן פאַדעם.
איינס ביי איינס האָט ער געבונדן די פיסלעך פון די פייגל, וואָס
זענען געשמאַק געשלאָפּן.

אז ער האָט שוין געהאַט געבונדן אַלע פייגל מיטן לאַנגן
פאַדעם, האָט ער דעם פאַדעם אַרומגעוויקלט אַרום בויך. געמאַכט
אַ פעסטן קנופּ. איצט וועלן זיי שוין נישט קענען אַוועקפליען,
אַפילו ווען זיי וועלן זיך אויסניכטערן.

מרוצה מחטיבת המלאכה שעשה, לגם הרשיל זומרזוינט
עוד פעם לגימה הגונה מן החביונת ושוב נרדם.

וכשהתעורר מנמנומו — הרגיש כי רגליו מפרפרות בחלל-
האוויר, וראשו נוגע בעננים.

בשעה שהיה הוא ישן בחזקה, הפיגו בינתיים הצפרים את
שכרונו, נייערו את השינה מעל כנפיהן, והתחילו טסות עם הרשיל
זומרזוינט למעלה-למעלה, אל העננים, שהיו שמים וחותרים ברקיע-
השמים.

לבו של הרשיל פירפר מפחד. הוא שמע את סוסונו צונף
וצוהל למטה, בדרך. הוא קורא לו, מזכיר לו שהניח את חביונת-
היין הפקר, שמחר ברית-המילה ולאבא שלו תהיה השמחה
מושבתת.

— מעשה נאה, כאמת — הטיף הרשיל עצמו מוסר לעצמו —
לשם מה דרושות היו לך הצפרים, הא? עכשיו הרי לך; ראה,
הן נושאות אותך הרחק מכאן, כרוח רעה הנושאת את מלמד-
הדרדקי, ומי יודע להיכן ישאו אותך ויביאוך?

אך הטפת המוסר לא הועילה ולא-כלום, והמעשה שנעשה
אין להשיב.

הרשיל צעק כלפי-מטה אל הסוסון, שהיה עומד באמצע
הדרך ולא ידע מה יעשה:

— הבא הכיתה את חביונת היין, ערמוני. אתה מכיר את
הדרך. היה שלום, ערמוני, דרוש בשלום אבא, לאיידלי מסור בשמי
„מזל-טוב“ ולאם החורגת תן אצבע משולשת.

הסוסון זקף את אזניו, כדי להיטיב לשמוע מה שהרשיל
צועק אליו מלמעלה, מתחת לעננים. ונראה הדבר, שהוא שמע

צופרידן מיטן שטיקל ארבעט, וואָס ער האָט אָפּגעמאַן,
האָט הערשל זומערווינט נאָכאַמאל אַ פעסטן זופּ געמאַן פּונעם פעסל
וויין און איז ווידער-אַמאל אַנטשלאָפּן געוואָרן.

און אז ער האָט זיך אויפגעכאַפט פון זיין דרימל, האָט ער
דערפילט ווי זיינע פּים צאַפּלען אין דער לופטן און מיטן קאַפּ
רירט ער אָן די וואַלקנס.

בשעת ער איז געשמאַק געשלאָפּן, האָבן זיך די פּייגל
אויסגעניכטערט, אָפּגעטריימלט דעם שלאָף פון זייערע פּליגל,
און גענומען פּליען מיט הערשל זומערווינט אַרויף, אַרויף צו די
וואַלקנס, וואָס האָבן זיך געשיפּט אויפן הימל.

הערשלס האַרץ האָט געפלאַטערט פאַר פּחד. ער האָט גע-
הערט דאָס פּערדל אונטן אויפן וועג הירושען. ס'רופּט אים, דער-
מאַנט אים, אז ער האָט געלאָזט דאָס פעסל וויין אויף הפּקר, אז
מאַרגן איז דער ברית און אז דער טאַטע וועט האָבן אַ פאַר-
שמערטע שמחה.

— אַ שיינע מעשה, כ'לעבן, — האָט הערשל זיך אַליין גע-
מוסרט — צו וואָס האָבן דיר געטויגט די פּייגל, האָ? איצט האָסטו;
זע, זיי טראָגן דיך אַוועק, זיי אַ רוח דעם מלמד, און ווער ווייסט
וון זיי וועלן דיך פאַרטראָגן?

נאָר דער מוסר האָט גאַרנישט געהאַלפּן, ס'איז געווען
פאַרפאַלן.

הערשל האָט אַראָפּגעשריגן צום פּערדל, וואָס איז געשמאַנען
אויפן מיטן שליאַך, און גישט געוויסט וואָס צו טאָן:

— פיר אַהיים דאָס פעסל וויין, קאַשטאַן. דו קענסט דעם
וועג. זיי געזונט קאַשטאַן, לאַז גריסן דעם טאַטן, איידלען גיב אָפּ
פון מיר אַ „מול טוב“ און דער שטיפּמאַמען אַ פּייגל.

דאָס פּערדל האָט געשפּיצט די אויערן, כדי בעסער צו
הערן, וואָס הערשל שרייט צו אים אַראָפּ פון אונטער די וואַלקנס.
און, ווייזט אויס, אז ער האָט פאַרשמאַנען, ווייל ער האָט אַ צי

יפה והבין, מפני שהתחיל פתאום מושך את העגלה ויצא בעצמו, בלי בעל-הבית שלו ובלי השוט, אל הדרך.

והצפרים, שנשאו את הרשיל שלנו יותר ויותר גבוה, התחילו שרות ושירתן היתה מלאה טעם. שיר-השירים, לשמש, לרוח ולעננים.

רגע מועט הקשיב הרשיל לשירה, ואחר-כך התחיל אף הוא עצמו שר. וקול היה לו יפה, ממש משרוקית בגרון. הצפרים היו מתפלאות ותמהות, והתחילו מחליפות דברים ביניהן:

— צפור מוזר, זה שהוא טם אתנו, אבל לשיר הוא יודע.

— באמת, צפור מוזר — נענה כנגדו שני — ושירו שונה לגמרי משלנו, וריחו כריח דובדבנים בשלים.

— דובדבנים בשלים? — נתערבה בשיחה צפור צעירה — אני אוהבת דובדבנים אדומים!

— צפורת חכמה — לגלג לה צפור בגיל-העמידה — מי זה אינו אוהב לנקר דובדבנים? אולי אחד שומת!

— יודעים אתם מה — אמר אחד צפור קשיש — בואו ונטום אל בוסתן-הדובדבנים של זיינבל הבוסתנאי, קרוב לודאי שעצי-הדובדבן כבר הכשילו את פירותיהם.

— לבוסתן-הדובדבנים! לבוסתן-הדובדבנים! — נצטפצפו אתו יחד כל הצפרים, וכולן יחד התחילו טסות ומעופפות בעליזות וכוזריות אל ציגאנשט, שבה נמצא בוסתן-הדובדבנים של זיינבל הבוסתנאי.

הצפרים השאירו בבוסתנו של זיינבל חורבן אמיתי — מספר הרשיל. הדחלילים עם המטאמים בידיהם, שהיו מוצכים שם, לא הועילו ולא-כלום.

געמאָן דעם וואָגן און זיך געלאָזט אַליין אָן דעם באַלעבאָס און
אָן דער ביימזש אין וועג אַרײַן.

די פּײַגל, וואָס האָבן געטראָגן אונדזער הערשליך אַלץ העכער
און העכער, האָבן זיך צעזונגען. זייער געזאַנג איז געווען מלא-
טעם. אַ געזאַנג איבער אַלע געזאַנגען, פאַר דער זון, פאַרן ווינט
און פאַר די וואַלקנס.

הערשליך האָט זיך אַ וויילע צוגעהערט צום געזאַנג און דער-
נאָך זיך אַליין צעזונגען. אַ קול האָט ער געהאַט אַ שײַנס, אַ פּײַפל
אין האַלדן. די פּײַגל האָבן זיך פאַרהיידושט און זיך דורכגעשמועסט
צווישן זיך:

— אַ מאַדנער פּײַגל, אַט דער וואָס פליט מיט אונדז, אָבער
זינגען קען ער.

— טאַקע אַ מאַדנער פּײַגל, — האָט זיך אָנגערופן אַ
צווייטער, — און זיין שיר איז אינגאַנצן אַנדערש, ער שמעקט ווי
צײַטיקע רוימע קאַרשן.

— רוימע קאַרשן? — האָט זיך אָפּגערופן אַ יונג פּײַגעלע, —
איך האָב ליב רוימע קאַרשן.

אַ חכם אַ פּײַגל, — האָט געוואָקט אַ מיטליאַריקער פּײַגל, —
ווער האָט דאָס פּײַנט צו פּײַקן קאַרשן, סײַדן אַ שוטה.

— ווייסט איר וואָס, חברה, — האָט געזאַגט אַן עלטערער
פּײַגל, — לאַמיר פליען צו זײַנוול סאַדאַוויק אין קאַרשן-סאַד,
די קאַרשן מוזן שוין זיין צײַטיק.

— אין קאַרשן-סאַד! אין קאַרשן-סאַד! — האָבן אַלע פּײַגל
אונטערגעכאַפט, און זיך געלאָזט פליען הענדום-פענדום קיין ציגאַ-
געשט, וווּ ס'האַט זיך געפונען זײַנוולס קאַרשן-סאַד.

די פּײַגל האָבן אין זײַנוולס קאַרשן-סאַד אָנגעמאַכט דעם
אַמתן חורבן — דערציילט הערשליך. די סטראַשידלעס מיט די בעזימס
אין די הענט, וואָס זענען דאַרט געשטאַנען, האָבן גאַרנישט
געהאַלפן.

ואמנם, הודות למיסה זו של הצפרים אל בוסתן-הדובדבנים של זיינבל ניצל הרשיל. המיסה היתה מלאה פחד ומורא. ראשו היה מסתחרר, עיניו היו חושכות, ובאזניו היה זמזום שאינו פוסק. אך כיון שירדו הצפרים על עין-הדובדבן הראשון, נודרו הרשיל וקרע את החוט אחת ושתיים, קפץ מעל העץ, דלג מעל לגדר ופנה ורץ הביתה.

מציגאנשט ועד הביתה לא היה אלא מהלך ארבעה מיל. הרשיל רץ בנושימה אחת, ולאחר מעריב הגיע ספק חי ספק מת ונפל אל בית אביו.

הסוסון נעצר אף הוא אותו רגע לפני פתח הבית, ולפיכך לא תפס שום אדם מה נתרשש עמו, עם הרשיל, בדרך.

רק למחרת, בשעת הברית, סיפר הרשיל את כל המעשה שאירע לו עם הצפרים, וכל הנם הגדול שנתרחש לו. ובשכיל שיהיו הכול יודעים, שכל מה שהוא מספר אינו אלא אמת, חזר ושר באזני כולם את שיר-השירים של הצפרים, שהיו שרות בשעה שנשאו אותו בחלל-האוויר.

— — —

מסיפור-המעשה הזה אנו למדים, מה אל גדול ורחום יש לנו. אם יכול היה ורוצה היה להציל ריקא כמו הרשיל זומרזוינט, על אחת כמה וכמה שיציל את כל היהודים יראי-השמים, החרדים לדבר אלוהים והולכים בדרכיו.

אמן סלה.

און טאקע אדאנק אַט דעם פלי מיט די פייגל אין זיינוולם
קארשן-סאָד איז הערשל געראַטעוועט געוואָרן. דאָס פליען איז
געווען מוראדיק. ס'האַט אים געשווינדלעט אין קאַפּ, געמונקלט
אין די אויגן, געזשומעט אין די אויערן.

אַבער קוים האָבן זיך די פייגל אַראָפּגעלאָזט אויפן ערשטן
קארשנבוים, האָט הערשל איבערגעריסן דעם פאַדים איינס און
צוויי, איז אַראָפּגעשפרונגען פונעם בוים, אַריבערגעשפרונגען
איבערן פלויט און זיך געלאָזט אַהיים.

פון ציגאַנעשט אַהיים איז געווען נישט מער ווי פיר מייל.
הערשל איז געלאָפּן אָן אַן אַמעם, און נאָך מעריב איז ער קוים
אַ לעבעדיקער אַריינגעפאַלן צום טאַטן אין שטוב אַריין.

דאָס פערדל איז גראָד שטיין געבליבן מיטן פעסל וויין
פאַר דער טיר. אַזוי אַז קיינער האָט זיך נישט געכאַפּט, וואָס מיט
הערשלען האָט זיך געטראָפּן.

צומאַרגנס אויפן ברית האָט ערשט הערשל דערציילט די
מעשה מיט די פייגל און פון דעם גרויסן נס, וואָס איז מיט אים
געשען. און כדי אַלע זאָלן וויסן, אַז ער דערציילט דעם אמת,
האַט ער פאַר אַלעמען איבערגעזונגען דאָס ליד פון די פייגל, וואָס
זיי האָבן געזונגען, בשעת זיי האָבן אים געטראָגן אין דער לופטן.

פון דער מעשה איז צו זען, ס'אַרע גרויסן און גומן גאַט מיר
האַבן. אויב ער האָט געקענט מציל זיין און העלפן אַזאָ ליידאַק
ווי הערשל זומערווינט, וועט ער אַוודאי מציל זיין אַלע ערלעכע
און גאַטפאַרכטיקע אידן, וואָס פאַלגן גאַטס געכאַטן און גייען אין
זיינע וועגן.

אמן סלה.

תוכן:

8	הבה נשירה
12	הבלדה של נרות השבת
16	הבלדה של צעיק הכלה
20	הבלדה של טבעת האודם
26	הבלדה של השביס
30	הבלדה על שלוש היוגים הלבנות
34	בלדה ישנה־נושנה
42	הבלדה על הלחם הלבן
	הבלדה של היהודי שהגיע
46	מאפור אל כחול
56	אהבה
58	שיר הרים
62	דוד המלך ואבישג
66	הבעש"ט הקדוש
72	עקדת איציק
76	בתחנת הרכבת בעיר קולומיה
80	אני הזמר
84	התגלגלתי שנים מרובות
88	מעשיותיו של הרשיל זומררוינט

אינה אלט:

9	לאמיר־זשע זינגען
13	די באַלאַדע פון די שבת־ליכט
17	די באַלאַדע פון דעם כלה־שלייער
21	די באַלאַדע פונעם רויטן פינגערל
27	די באַלאַדע פון דעם שטערנטיכל
31	די באַלאַדע פון די דריי ווייסע טויבן
35	אַלטמאַדישע באַלאַדע
43	די באַלאַדע פון ווייטן ברויט
	די באַלאַדע פון דעם ייד וואָס איז
47	דעיוגאַנגען פון גראַץ ביז בלאַ
57	ליבשאַפט
59	באַרג־ליד
63	דוד המלך און אבישג
67	סאַנקט בעש"ט
73	עקידת איציק
77	אויף דער סטאַציע קאַלאַמיי
81	איך דער טרובאַדור
85	כ׳האַב זיך יאַרן געוואַלגערט
89	די מעשיות פון הערשל זומעררוינט

בהוצאת י. ל. פרץ הופיעו:

אין פּאַרלאַג י. ל. פרץ זענען ביז היינט דערשינען

פּאָלגענדע ביכער:

אין יידיש:

בלעטער פון א לעבן (באנד 1) — אויספארקויפט	י. זרבבל
בלעטער פון א לעבן (באנד 2)	י. זרבבל
נאכט איבער גלושינאָ	מענדל מאָן
אין מדבר סיני	אברהם טוצקעווער
מיינע איבערלעבונגען	ישראל טאַבאַקמאַן
בילדער און דערציילונגען	ש. בערלינסקי
היימישע און נאַענטע	י. פּאַפּיערניקאָוו
ביי דער ווייסל	מענדל מאָן
דאָס הויז פון די ליאַלקעס	ק. צעטניק
אויף שמאַלע טראַטואַרן (ראַמאַן פון קיבוץ-לעבן)	יוסף בירשטיין
דאָס ערשטע און צענטע יאָר מדינת ישראל	מלך נוי (נייטטאַט)
צום נאַענטסטן שטערן — יידיש (לידער)	מאַטעס דייטש
אין געראַנגל (געקליבענע שריפטן)	יצחק לעוו
צען ישראל־דיכטער	מרדכי יפה
שלום אַש אין זיין לעצטער היים	יצחק פּאַננער
מענטשן פון נעכטן	פרץ גראַנאַטשטיין
אַ הויף אויף פּאַקאַרנע (באנד 1)	יחיאל האַפּער
אַ הויף אויף פּאַקאַרנע (באנד 2)	יחיאל האַפּער
אויף צאַרישער קאַטאַרגע	ה. לייזויק
אחד־העם	נחמן דרוזדוב
צייכנס און צירופים	עזרא קאַרמאַן
טויבן ביים ברונעם (לידער)	רבקה באַטמאַן
פון וויי און גלויבן (לידער)	י. צ. שאַרגעל
געראַנגל	דוד זאַקאַליק
דער וועג קיין סדום	אַ. קאַרפּינאַוויטש
מיט דער שיף „טשיטשערין“	א. ריוועס
אַ רייזע צו פאַרשטויסענע ברידער	יוסף כרמל
דער פּראַגער אַרעסטאַנט דערציילט (באנד 1)	מרדכי אורן
דער פּראַגער אַרעסטאַנט דערציילט (באנד 2)	מרדכי אורן
ר' זלמן	יחיאל האַפּער
משלים	א. שטיינבאַרג
זכרונות פון אַ יידישן רעוואָלוציאַנער	הערש מענדל
ערשטע יאָרן	נ. ניר־ראַפּאַלקעס

דראַמאַטישע שריפטן
 אידעישע שלימותן און האַלבע אמתן
 ברויט (ראַמאַן)
 אין דוד המלכס גיטער (פּאָעמע)
 אין דער נייער היים
 היים און דויער (עסייעז)
 מיט יידן צווישן אינדיאַנער, נעגער און אַראַבער
 אַ האַלבער יאַרהונדערט אין אַמעריקע
 פון די מלינער וועלטן
 אינאיינעם און באַזונדער
 אַפּענע פענצטער (לידער)
 די געשיכטע פון יידן אין לאַדזש אין די
 יאַרן פון דער דייטשער יידן־אויסראַטונג
 די פונקען פון תיקון (פּאָעמע)
 אַאַזיס (לידער)
 40 יאַר הסתדרות
 ביימער אין ווינט (לידער)
 מיין האַרץ־רייזע (לידער)
 דער גורל פונעם ייד
 יידן אין מיטלאַלטערלעכן איטאַליע
 צו זיין 75־טן געבוירנטאָג
 די זון הינטער מיר (לידער)
 די העלדן אין דער וועלט־געשיכטע (באַנד 1)
 די העלדן אין דער וועלט־געשיכטע (באַנד 2)
 אַרץ־ישׂראל אין דער יידישער ליטעראַטור
 אייראַפע אַן קינדער
 דער זייגער וואָס איבערן קאַפּ
 אין ליכט פון דורות (לידער)
 אין גליק און אין טרויער
 אין אַ פרעמדער הויט
 זאַנגען אויפן ווינט
 ווידערקלאַנגען
 יזכור־בוך
 צום קוואַל
 אונטער סאַוועטישע הימלען
 פון מאַסקווע ביז עבר הירדן
 חברים פון מוראַנאָוער ראַיאָן
 געקליבענע דערציילונגען
 כּיבין קיינמאַל נישט אַוועק פון דער היים
 אַ הויף אויף מוראַנאָו (באַנד 1)
 אַ הויף אויף מוראַנאָו (באַנד 2)
 פרויען אין קנעכטשאַפט — אַלבאַם

י. זינגער
 דוד פּלאַקסער
 ש. וואַרזאַגער
 בעריש וויינשטיין
 לוי פּאַפּיערניקאָוו
 אברהם לייס
 ד"ר ח. שאַשקעס
 משה ווייסמאַן
 פ. גאַרעליק
 י. בראַנשטיין
 פ. בערמאַן
 א. וואַלף יאַסני
 אריה שמרי
 א. סוצקעווער
 א. מנור
 א. לעוו
 ל. אליצקי
 יעקב כהן
 נ. דרוחוב
 ספר זרבל
 י. פּאַפּיערניקאָוו
 ד"ר צבי כהן
 ד"ר צבי כהן
 מ. יפה
 ד"ר מ. דוואַרזשעצקי
 ק. צעטניק
 מלכה לי
 דבורה דיין
 יוסף ראַטנבערג
 ש. פּאַליאַקעוויטש
 ב. עפּשטיין
 יוסף גאַר
 ספר באַרשטשיוו
 מרים ריינעס־מלצר
 יעקב כהן
 ד"ר חיים שאַשקעס
 ב. שלעווין
 ע. פּערשלייטער
 ה. אַקערמאַן
 יחיאל האַפּער
 יחיאל האַפּער
 אַסתר לוריאַ

ב ע ב ר י ת :

כתבים נבחרים	יוסף רזן
אמנות והיאטרון	אפרים שרייער
הדמות הלאומית של יהדות הגולה	י. לשצינסקי
שיחות עם סופרים יהודיים	יעקב פאט
300 שעות בגיטו הדועך	מ. ברלנד
על חרבות התרבות היהודית בברית־המועצות	יהושע גלבע
ברלה	נ. חנין
עלי חיים	י. זרבבל
קריה לבנה — וויסע שטאָט (עברית־יידיש)	אפרים אויערבאָך
בין סיני לאולימפוס	א. אלמי
פת ומלח	מ. בורשטיין
נשים מאחורי הגדר	ד. קביאטקובסקי
בצל הגזעים	פנחסיק
האידיאה והאמת	נחמיה לוינסקי
זכרונות ועדויות (עברית־יידיש)	ד. פלקסר
	מזל האויב הנאצי

